

22839

İSTANBUL TEKNİK UNIVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTUSU

İLK ve ORTA EĞİTİMDE
TÜRK MÜZİĞİ AĞIRLIKLİ
MÜFREDAT PROGRAMI
NE OLMALIDIR?

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GUZEL SANATLAR ANASANAT
DALI MÜSİKİ SANAT DALI
TÜRK SANAT MÜZİĞİ ALANI

Hazırlayan : Atilla Ovalı

Tez Yürütücüsü: Doç. Mutlu Torun

İSTANBUL - 1989

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İÇİNDEKİLER

	<u>sayfa no</u>
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
SUMMARY	iv
BİRİNCİ BÖLÜM : KONUYA GİRİŞ VE TEZİN AMACI	1
İKİNCİ BÖLÜM : MÜZİK	3
II.1. Tarih Boyunca Müziğin Önemi	4
II.2. Türkiye'deki Müzik Türleri	4
II.3. Türk Musikisi	5
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM : EĞİTİM ve ÖĞRETİM	7
III.1. Eğitim	7
III.2. Öğretim	7
III.3. Yeni Türk Milli Eğitim Sistemi	8
III.4. Türk Milli Eğitimi'nin Temel İlkeleri	9
III.4.1. Örgün Öğretim	9
III.4.2. Yaygın Öğretim	9
III.5. Güzel Sanatlar Eğitimi	10
III.6. Müzik Eğitimi	10
III.6.1. Türkiye'deki Müzik Eğitimi'nin Tarihçesi	11
III.6.1.1. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde	11
III.6.1.2. Cumhuriyet Devrinde	13
III.6.2. Türkiye'deki Müzik Eğitimi Tarihi Hakkında	15
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM : MÜFREDAT PROGRAMI	17
IV.1. Program ve Müfredat Programı	17
IV.1.1. Öğretim Programı	17
IV.1.1.1. Öğretim Programlarının Önemi	17

	<u>sayfa no</u>
IV.1.1.2. İyi Bir Öğretim Programının Nitelikleri	18
IV.1.1.3. Program Geliştirmede Temel İlkeler Hazırlanmasındaki Esaslar	18
IV.2. Günümüz Öğretim Programları ve Uygulama	19
IV.2.1. Müfredat Programı	19
IV.2.2. Kitap	20
IV.2.3. Öğretmen	23
IV.3. İlk ve Orta Eğitimde Türk Müziği Ağırlıklı Müfredat Programı Ne Olmalıdır?	25
IV.3.1. Amaçlar (Ortaokul ve Liselere Ait)	25
IV.3.2. Açıklamalar	26
IV.3.3. Konular	27
IV.3.3.1. Repertuvar	27
IV.3.3.2. Genel Müzik Bilgileri	28
IV.3.3.3. Nota Bilgileri	28
IV.3.3.4. Ritm-Ölçü-Usul	28
IV.3.3.5. Çalgı Bilgisi	28
IV.3.3.6. Nazariyat	29
IV.3.3.7. Makam Bilgisi	29
IV.3.3.8. Form Bilgisi	30
IV.3.3.9. Musiki Tarihi	30
IV.3.3.10. Musiki Edebiyatı	30
IV.3.4. İlkokul	31
IV.3.4.1. Amaçlar ve Açıklamalar	31
IV.3.4.2. Birinci, İkinci, Üçüncü Sınıflar	31
IV.3.4.2.1. Konular	31
IV.3.4.3. Dördüncü ve Beşinci Sınıflar	32
IV.3.4.3.1. Konular	32
IV.3.5. Orta Okul	32
IV.3.5.1. Birinci sınıf	32
IV.3.5.1.1. Konular	32
IV.3.5.2. İkinci Sınıf	33
IV.3.5.2.1. Konular	33

	<u>sayfa no</u>
IV.3.5.3. Üçüncü Sınıf	34
IV.3.5.3.1. Konular	34
IV.3.6. Lise	35
IV.3.6.1. Birinci Sınıf	35
IV.3.6.1.1. Konular	35
IV.3.6.2. İkinci Sınıf	40
IV.3.6.2.1. Konular	40
IV.3.6.3. Üçüncü Sınıf	41
IV.3.6.3.1. Konular	41
BEŞİNCİ BÖLÜM : SONUÇ	44
ÖNERİLER	45
KAYNAKÇA	47
ÖZGEÇMİŞ	49
EK. 1	50
EK. 2	55
EK. 3	63

ÖNSÖZ

Her toplum medeni dünyada bir yer sahibi olmak arzusuyla kalkınma ve ilerleme arayışları içindedir. Milletlerin dünya medeniyetindeki yeri, o medeniyeti kattıkları kültür değerleriyle ölçülür. Kültürüne ait temel değerleri, davranışları şahsında toplayan kişilerin çokluğu, bir kültürün gücü ile doğru orantılıdır. İnsan kişiliğinin oluşmasında kültürün çok yüksek bir rolü vardır. Bir insanın milli kültürü hakkında şuur sahibi olması; şimdiki zamanı iyi anlamasını ve tarihine mensubiyet şúuru içinde bakmasını sağlar. Medeniyete ayak uyduramama endişesi ile kültür değişmelerini kabullenmek, toplumda çözülmelere ve yabancılaşmalara sebep olur. Bir toplum bu tür buhranlarla karşılaşmak istemiyorsa; kültür ve medeniyet arasında bir sentez oluşturarak, önce kendi milli değerlerini ve renklerini kendileri tanımalı, bütünleşmeli, sonra onları dünyaya tanıtmalıdır.

Zengin Türk kültürü içinde müstesna bir yeri olan musikimizi tarihi unsurlarıyla tanıtmak, benimsetmek ve yaygınlaştırmak için, planlı yaklaşımlarla tedbirli ve tercihli politikalar üretilmeli, örgün ve yaygın eğitim kurum ve vasıtalarını yatırım ve yaptırımlara yöneltirken de bu politikalar göz önüne alınmalıdır.

Bu tezin konusunu bana veren ve çalışmalarımı başlatan, ancak aramızdan ayrılan Doç. Halil Aksoy'a rahmet diler, daha sonra danışmanım olan ve her konuda aynı fikirde olmasa da yardımlarını esirgemeyen Doç. Mutlu Torun'a teşekkür etmeyi borç bilirim.

ÖZET

Müzik insan hayatının her devresinde yer almış ve toplumların meydana gelmesinde çok yapıcı bir rol oynamıştır. Her milletin bir dili olduğu gibi bir de müziği vardır ve her millet kendi müziğini yapar. Türk milletinin müziği de asırlardan beri Türk müziği (Türk Sanat Müziği - Türk Halk Müziği) olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğunun son devirlerinde giderek varlığını kaybeden ve Cumhuriyet döneminde de tamamen ortadan kalkan Türk Müziği eğitimi, o günden bu yana yerini Batı müziğine bırakmıştır. Ancak son yıllarda tekrar Türk müziğine dönüş görüşü ağırlık kazanmıştır.

Milli Eğitim'in ana hedefi memleketimize ve milletimize faydalı, milli kültürün idraki içinde, "eğitilmiş insan" yetiştirmek olduğuna göre, okullarımızda neyin öğretilip, neyin öğretilmemesi konusu üzerinde durmak gerekir. Bu bir müfredat meselesidir.

SUMMARY

In recent years National Art is the main and most talked about and argumentive topic in our agenda. Society is beginning to realize preciate our cultura a lot more effectively even more so in the recent years. To represent our nation to the world, we must be able to represent our own creations and true colors.

Work of arts even thou has come along way, it's still unknown to the large number of public. For this reason, our own government and our artistic-teathers both have important duties.This is an educational problem. To provide general widespread public must be taught arts most effectively.

National educations aim shouldbe to educate people with it's cultural issues and proper means.This is a curriculum issue.

BÖLÜM I - KONUYA GİRİŞ VE TEZİN AMACI

İnsan hayatının her devresinde yer alan, insanlık tarihi kadar eski olan musiki, toplumların yaratılmasında yapıcı bir rol oynamıştır. Toplumun gelişmesini isteyen yöneticiler, toplumda güzellik duygusunun, müzik zevkinin gerekliliğine inanıp sanat ve müzik eğitime ağırlık vermişlerdir.

Müzik bir dil (lisan)'dir. Türk toplumunun müziği, asırlar boyunca, bugün dünya yüzündeki en yaygın iki cins müzikten biri olan Türk Müziği (T.S.M. - T.H.M.) olmuştur.

Eğitim, her insanla ilişkisi olan, her dönemde topluma faydalı olmayı amaçlayan bir alandır. Örgün ve yaygın eğitimin kurum ve vasıtaları bu amaçlar doğrultusunda yönlendirilir. Güzel Sanatlar Eğitimi ve özellikle müzik eğitimi, çocuğu ve yetişkini uyumlu, dengeli, ve kültürlü bir kişi olarak yetiştirmeyi amaçlar.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Sıbyan okulları, medreseler, tekkeler ve Enderun okullarında verilen Türk Musikisi eğitiminin, 1826'dan itibaren Batı müziği ve eğitiminin devletçe benimbenmesiyle giderek önemini yitirdiği, Cumhuriyet dönemine kadar azalarak varlığını sürdürdüğü ve o devirden itibaren de tamamen ortadan kalktığı görülmektedir. Cumhuriyet döneminde örgün ve yaygın eğitimin bütün imkanlara batı müziği lehine kullanılarak, 1924'te Musiki Muallim Mektebi, (daha sonra bu okul 1936'da Ankara Devlet Konservatuvarına dönüştürülmüştür), bunu takip eden diğer Batı müziği temelli okullar ve sayıları 1980'lerde 4'ü bulan Eğitim Fakülteleri (müzik bölümleri) açılmıştır. Buna mukabil ilk Türk müziği Devlet Konservatuvarı 1975 yılında kurulmuştur. Bugün daha önceden de açık olan Belediye Konservatuvarlarının sayısı artmış , İzmir ve Gaziantep'te birer

Türk Müziği Devlet Konservatuvarı açılmıştır.

3 Mart 1934 tarih ve 430 no'lu Tevhid-i Tedrisat-Öğretimi kanunu ile hazırlanan eğitim programları, 1936, 1948 yıllarında yeniden düzenlenmiş, gerek ilkokul, gerekse ortaokul programlarının ilk gelişme faaliyetleri 1953-1954 ve 1961 yılında yapılmıştır. Müzik programlarının bütünüyle Batı müziğine temellendirdiği bu programlarda, 1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda getirilen değişikliklerle de Türk müziği yönünde bir değişme sağlanmamış, 1988 yılında kabul edilen son programa kadar bu durum böyle sürmüştür. Son programda da Türk müziğinin payı % 50 oranından yukarı çıkamamıştır.

Bu programlara bağlı olarak okutulan müzik kitapları, ilk yıllarda olduğu gibi Batı müziği adaptasyonlarıyla, sonra Batı müziği üslubunda yeni eserler ve Halk müziğimizden tampere sistemle yapılmış türkülerle ve giderek yalnızca kendi türkülerimizle hazırlanmışlardır.

Öğretim programları amaçları bakımından oldukça iyi hazırlanmışlar, ancak konuları yönünden tamamıyla Batı müziği esas ve ilkelerine göre düzenlenmişlerdir. Çevreden evrene yerine, evrenden çevreye gibi yanlış bir prensibe dayandırılan programlar, bu bakımdan ele alınmalıdır.

Türk müziğini ve bu müfredat programını inceleyen bu tez beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünü takiben müzik konusuna yer verilmiştir. Bu bölümde, tarihi ve önemi, Türkiye'deki müzik ve Türk müziğine dair bilgiler yer almıştır. Üçüncü bölümde eğitim ve öğretim konusuna yer verilmiş ve dördüncü bölümde müfredat programı ele alınmış ve kitabın sonunda, mevcut durumun nasıl olduğu ve olması gerektiği hakkında öneriler sunulmuştur.

BÖLÜM II - MÜZİK

Musiki en ilkel topluluklarda bile konuşmadan önce insan hayatına girmiş bir unsurdur. En ilkel topluluklar günlük işlerini, daha konuşmayı öğrenmeden önce, ritm ile, sonraları oldukça basit bile olsa ritme eşlik eden bir takım seslerle, yani musiki ile yürütmüşlerdir (1).

Eski Yunanlıların mitolojisine göre müziğin tanrısı Apollo Onun etrafında bilgi ve sanatların koruyucuları olan Müz adlı tanrıçalar vardı. Yunanlılarda müzik bir devlet işi olarak ele alınmıştı. Hür olün her Yunan vatandaşı müzik öğrenmek ve bir saz çalmak zorundaydı. Yunanlıların o zaman yazılmış kitaplarından müzik hakkındaki fikirlerini ve bir harf sistemiyle yazılan bazı melodilerini de tanıyoruz. Milattan sonraki ilk yüzyıllarda eski Yunan müziği ve İbranilerin dinsel müziğinin etkileri altında gelişen Hristiyan kiliselerinin dinsel ezgileri IV. yüzyıldan itibaren başlayan Ortaçağ müziğinin temeli olmuşlardır (2).

Eski Türk dini çevresinde, belirli zamanlarda bazı törenler yapıldığı, toy'larda yahut ölenin arkasından düzenlenen yuğ'larda dini mahiyette musikiye yer verildiği bilinmektedir... Türkler Orta Asya'da sistemleştirdikleri musikiyi zamanla geliştirmişler, gerçekte bir ilim olan musikinin bu yönüyle de ilgilenmişler ve bu konuda XIII. yüzyıldan itibaren yazılı eserler ortaya koymuşlardır (3).

(1) İ. Hakkı Özkan Türk musikisi nazariyatı ve Usulleri Ist. Ötüken Neşriyat. 1984 Sayfa 17-29 arası.

(2) Z. Aydın. S. Egüz Liseler için Müzik Eğitimi Eko Matbaası s.127.

(3) İ. Hakkı Özkan a.g.e.

II.1. TARİH BOYUNCA MÜZİĞİN ÖNEMİ

Bu topluluklarda ilk müzik belirtileri, büyücülük şeklinde olan ilk dinsel törenlerle başladı. İlk uygarlıklarda müziğin Tanrı tarafından hediye edildiğine inanılıyordu. Müzik devlet ve din idaresinin elinde, hayata düzen veren sıkı kanun ve kurallara bağlıydı (4).

Eflatun, yaklaşık 2400 yıl önce yazdığı Devlet'ini, "doğruluk" üzerine oturtmuştu. O, bilginliği-yiğitliği-ölçülülüğü doğrululuğu devletin dört temel değeri sayıyordu... Yetiştirmeyi ten (jimnastik) ve tin(müzik) eğitimi olmak üzere birbirleriyle bağıntılı iki alanda düşünüyor, müziği eğitimin temeline koyuyor ve "bence eğitim müzikle başlamalıdır" diyordu. Çinli büyük bilgin Konfüçyüs de Büyük Bilgi'sinde,devlet düzenini bir takım kurallara ve törenlere bağlamış, bunları da müzik temeli üzerine oturtmuştu... Müziğin önemini belirtmesi açısından şu sözler ilginçtir. "Müzik dimağdan çıkar. Dimağın çalışması dış etkilerle olur. Dış etkilerin sonu yoktur. Dimağ kederle harekete geldiği zaman müzik kederlidir; sevinçle harekete geldiği zaman neşeli... Bir toplumun müziği bozuldu mu o toplumda pek çok şey de bozulmuş demektir. Müzik olgünse halk keder içindedir. Müzik, sahiplerinin karakter ve duygularını yansıtır..." (5)

II.2. TÜRKİYE'DEKİ MÜZİK TÜRLERİ

Türkiye tarihi-coğrafi açılarından iki kültürün (Doğu ve Batı kültürü) arasında yer alır. Bu bakımdan Türkiye'de her iki

(4) Z. Aydınlan. S. Egüz Liseler İçin Müzik Eitimi Eko Matbaası s.127.

(5) Muammer Sun Türkiyenin Kültür Müzik Tiyatro Sorunları, Kültür Yayınları, No. 2. 1969 s. 14-15.

kültürün müzik türleri de vardır.

Buna göre:

I. Türk Müziği

- a) Klasik Türk Musikisi (Türk Sanat Müziği)
- b) Halk Musikisi (Türk Halk Müziği)

II. Batı Müziği

- a) Avrupa'da doğup gelişen, bütün dünyaya yayılan müzik türü
- b) Bu müziğin bizdeki uzantısı

Aslında bu terimler üzerinde çeşitli tartışmalar yapılabilir. (Klasik, Çağdaş, Batı terimleri acaba kullanılması gereken terimler mi?)

Türk musikisi adı altında ele aldığımız Klasik ve Halk musikisi tezin konusunu oluşturan, Türk Müziği sesleri ve uslûbunu taşıyan bir musikî türü olarak ele alınmaktadır.

2'nin b'sini teşkil eden bu müziğin bizdeki uzantısına, bazı çevreler Çağdaş Türk Müziği adını vermişlerdir.

II.3. TÜRK MUSİKİSİ (6)

Türk Musikisi bugün dünya yüzünde en yaygın iki cins müzikten biridir. Bunlardan biri tonal, yani çok sesli müzik dediğimiz Batı müziğidir. Diğeri modal müzik, yani tek sesli, Makami müzik dediğimiz müzik tarzıdır ki, bütün dünyada modal müzikler arasında en yaygın olanı, en başta geleni, bilimsel çerçevede tamamen tabiata dayanarak sistemleşmiş ve gelişmiş olanı Türk musikisi'dir ki bunu da Türkler uzun yüzyıllar boyunca tek başlarına geliştirmişler, kanunlarını matematik olarak bulmuşlar ve

dünyaya tanıtmışlardır. Türk Musıki'si yüksek ve soylu bir milletin yarattığı kanun ve kurallara bağlı, bilimsel ve sanatsal mükemmelliğe erişmiş, soylu ve yüksek bir musıkidir.

... Türk Musıki'si, Anadolu'ya Orta Asya'dan kopuzun sapında sistemleşmiş olarak gelmiştir. Daha sonra Anadolu'da kopuzdan türemiş ve ondan çok az farklı olan Bağlama yerleşmiştir... Bağlamanın sapında kullanılan sistem, yani perdelerin Türk Musıki'si makamlarında en çok kullanılan perdeler olmasıdır. Bu da göstermektedir ki Türk Musıki'si gerek folklor müziği ve gerekse klasik müziği ile en eski devirlerden ve aynı kaynaktan gelmedir. İki si arasında üslûb farkından başka bir fark yoktur...

Türk Musıki'sinin zamanla gelişip, dallara ayrılması ve bu dalların kendi içinde bilimsel olarak dizi, makam, usûl bakımlarından tesbit edilerek kullanılması tabiidir. Türküde kullanılan makam,dizi, usul aynıyla beste'de ve şarkı'da da kullanılmıştır. Çünkü her ikisinin de kaynağı aynıdır. Musıki'mizin kaynağı bakımından aydınlatıcı önemli bir unsur da, özellikle aksak ölçülerimizdir. Bu ölçüler, yani usûller, doğrudan doğruya ve tamamiyle Türklere has ritimlerdir. Bugün bu aksak ölçüleri, yalnız ve ancak Türk kavminin, tarih içinde feth edip belirli bir süre kaldığı ülkelerde görmekteyiz. Türklerin gitmedikleri yerlerde ise, musikimizdeki tarzda aksak usûl görülmemektedir (6).

BÖLÜM III - EĞİTİM VE ÖĞRETİM

III.1. EĞİTİM

Eğitim toplumdaki her insanla ilişkisi olan bir alandır. Eğitim, insanoğlunu sosyal ve fiziki çevrede yaşayabilecek hale getiren yardım kaynakları ile kişisel yeteneklerin düzenlenmesinden ibarettir. Devlet eğitim hizmetlerini topluma sunmakla yükümlüdür. Eğitim, her dönemde faydalı, beden ve ruhça sağlam bireyler yetiştirmeyi amaç edinmiştir. Eğitimin amacı her devirde değişiklikler göstermiştir. Günümüzdeki amacı ise toplumdaki bireylere insanlık kavramını kazandırmaktır (7).

III.2. ÖĞRETİM

Genç nesillerin belirlenmiş bireysel ve toplumsal eğitim amaçları yönünde, okullardaki yetişkin ve tecrübeli öğretmenlerin rehberliğinde, bedensel, ruhsal ve sosyal yönleri ile gelişip güçlenebilmelerini sağlayacak bilgi, beceri ve diğer takdir duygusu kazanmaları ile etkinlikler öğretimdir. Öğretimin eğitimle sıkı bir ilişkisi vardır. Zira her öğretimde amaçlı bir öğrenim süresi söz konusudur. Öğrenme ise deneyim yolu ile davranışların değiştirilmesi olduğuna göre; öğretim eğitimin bir aracıdır (8).

Eğitim ve öğretimi şu yönlerden ele almak gerekir: Kişinin kendisi, çalışma tekniği, çevre, konu, metod ve öğretmen. Bunları incelemek eğitimi incelemek demektir.

(7) M. Şefik Sezgen et al, Eğitime giriş, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1986, s. 1-50 arası.

(8) M. Şefik Sezgen a.g.e.

III.3. YENİ TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİ

türk Eğitim Sistemi yeniden oluşturulurken, gelişen Türkiye'nin ihtiyaçları gözönünde tutulmuştur. Türkiye sanayi dönemine girmektedir. Sanayiye dönük bir eğitim sisteminde, ana sınıftan üniversiteye kadar, mesleki ve teknik eğitime ağırlık vermek kaçınılmazdır. Bu da bizi, genel ve teknik ayrımı gözetmeksizin, eğitimde bütünlüğe götürmektedir. Türk eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesi çalışmalarında, "Okul öncesi ve Temel Eğitim Yasa Tasarısı" ile okul sisteminin ilk zorunlu sekiz yıllık diliminin bir bütünlük içinde örgütlenip işletilmesi gerçekleştirilebilecektir. Diğer yandan "Yüksek Öğretim Yasası" ile bir bütünlüğün, yüksek öğretim düzeyinde de gerçekleşmesi mümkün olacaktır. Dördüncü beş yıllık kalkınma planında (DBYKP) saptanan eğitime ilişkin ilkeler ve politikalar eğitim sisteminin:

- Bireyin ve toplumun daha ileri bir gelişme aşamasına götürülmesinde etmen olacak bir biçimde yeniden düzenlenmesini,
- Diğer sistemlerle bir bütünlük içinde ele alınarak teknolojik ve ekonomik yapıyla tutarlı bir kuramsal yapıya kavuşturulmasını,
- Bir bütün olarak ele alınacak örgün ve yaygın eğitimin birbirini tamamlayacak biçimde geliştirilmesini, eğitim sistemi içindeki kopukluğun giderilmesini öngörmektedir (DBYKB ilke 1637)

III.4. TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNİN TEMEL İLKELERİ (9)

1. Genellik ve eşitlik
2. Ferdin ve toplumun ihtiyaçları
3. Yöneltilme
4. Eğitim hakkı
5. Fırsat ve imkan eşitliği
6. Süreklilik
7. Atatürk inkılap ve ilkeleri ve Atatürk milliyetçiliği
8. Demokrasi eğitimi
9. Laiklik
10. Bilimsellik
11. Planlılık
12. Karma eğitim
13. Okul ve ailenin işbirliği
14. Her yerde eğitim

Yukarıda belirtilen amaç ve ilkelerin gerçekleştirilmesi için Türk Milli Eğitim Sistemimiz 1739 sayılı Temel Eğitim Kanunu'nun 18. maddesine göre örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşturulmuştur.

III.4.1. ÖRGÜN EĞİTİM

Okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarından oluşur.

III.4.2. YAYGIN EĞİTİM

örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış fertlere gerekli

(9) M. Şefik Sezgen et al, Eğitime Giriş, İst. M.E. Basımevi, 1986.

bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak için örgün eğitimin yanında veya dışında, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim-öğretim rehberlik-üretim ve uygulama faaliyetlerinin tümüdür.

Yaygın eğitim fikri ve ihtiyacı, Türk toplumunda çok eski tarihlere kadar dayanmaktadır. Bugünkü anlamda şuurlu bir halk eğitimi Selçuklu ve Osmanlı Türklerinde görülmektedir. Yaygın eğitim Selçuklular ve Osmanlılarda Medreseler (Medreselerin yanında kütüphaneler, hasteneler, v.s. kurulurdu), Ahilik, Loncalar, Terbiye ocakları, Tekkeler ve Ordu'da uygulanırdı.

III.5. GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ

Sanat eğitimi geniş ve kapsamsal anlamıyla , güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan okuliçi ve okul dışı yaratıcı sanatlar eğitimini tanımlar. Sanat eğitiminin okullar ve öğretim düzeylerine göre ele alınması ise sanat eğitiminin daha dar alanını kapsar. Örgün eğitim içinde yer alan, başlıca müzik ve resim gibi dersler, güzel sanatlar yoluyla çocuk ve ergeni eğitmeyi, onda uyumlu, dengeli, ilerinin beğeni düzeyi gelişmiş, kültürlü, insancıl, hoşgörülü bireyini yetiştirmeyi amaçlar (10).

III.6. MÜZİK EĞİTİMİ (11)

Çağdaş eğitim, bireylerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönleriyle birer bütün halinde, en ileri düzeyde yetiştirilmesini amaçlar. Birçok ülkede, çok yönlü yaklaşımlarla, etkili bir

(10) Doç. Dr. İnci San. M.E. Dergisi Sayı 56, İst. M.E. Basımevi 1982, s. 55-59 arası.

(11) Dr. Ali Uçan. M.E. Dergisi, Sayı 62., Ank., M.E. Basımevi 1983, s. 36-39 arası.

biçimde planlanıp uygulanmaya çalışılan bu eğitim sürecinde sanat eğitimi eğitimin, fonotik sanatlar eğitimi sanat eğitiminin, müzik eğitimi de fonotik sanatlar eğitiminin ana boyutlarından biri olarak kabul edilmektedir. Müzik eğitimine ilişkin planlar ve uygulamalar ülkeden ülkeye, bir ülkede kurumdan kuruma ve bunların herbirinde dönemden döneme değişiklikler göstermektedir. Müzik eğitiminin, geçmişten bugüne doğru bazen yavaş bazen hızlı fakat sürekli bir gelişim içinde olduğu gözlenmektedir. Bu olgu Türkiye'deki müzik eğitimi için de geçerlidir.

III.6.1. TÜRKİYE'DEKİ MÜZİK EĞİTİMİNİN TARİHÇESİ

Türkiye'deki müzik eğitimini incelerken Osmanlı İmparatorluğu ve Cumhuriyet Devrindeki müzik eğitimini incelemek gerekir.

III.6.1.1. OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE

İmparatorluk dönemi eğitim düzeni içinde yer alan Sıbyan okulları ve Medrese'lerde ezan, kuran ve ilahilerin makamsal denebilecek bir çerçevede ve ezgisel kalıplar içinde okunup söylenmesine önem verildiği bilinmektedir. Bu bakımdan, ayrı bir müzik dersinin yer almadığı bu okullarda, dolaylı da olsa, bir dinsel müzik eğitimi yapıldığından söz edilebilir. Bu dönemde dinsel müzik eğitiminin doğrudan yapıldığı kurumlar, daha çok Tekke'lerdir. Enderun okullarında ise, öbür derslerin yanında müzik dersine de yer verildiği, müzik dersinin meşkhane denilen ayrı bir yerde yapıldığı ve dönemin ünlü müzikçileri tarafından okutulduğu derslerde, daha çok "Klasik Türk Müziği"nin öğretildiği bilinmektedir. Bu bakımdan Enderun okulları, programlarında müzik eğitime bilinçli olarak yer verilen ilk Osmanlı örgün sivil eğitim kurumu olarak nitelendirilebilir. Yine bu okullar, "dinsel olmayan müzik eğitimi" uygulamalarının yer aldığı ilk Osmanlı örgün sivil eğitim kurumu olarak görülebilir. Öte yandan askerî müzik eğitimi, İmparatorluk dönemindeki örgün müzik

eğitimi uygulamaları içinde ayrı ve önemli bir yer tutar. Önceleri tabıl müziği, sonraları mehter müziği çerçevesinde uygulanan askeri müzik eğitimi, Batı (Avrupa) sanat müziğinin 1826'-dan itibaren devletçe benimsenerek yayılmaya başlamasıyla, bando müziği çerçevesinde yeni bir nitelik kazanır.

İmparatorluk dönemi eğitim düzeninde 1869'dan itibaren yapılan yeni düzenlemelere koşut olarak, önce kız ortaokulları ile kız öğretmen okulları programlarında, sonra bazı ilkokulların ders dışı etkinliklerinde, 1910'lu yıllarda da erkek öğretmen okulunun ve tüm okulların ders dağıtım çizelgelerinde müzik dersine yer verilmiş, fakat bu dersleri okutacak müzik öğretmeni yetiştirme yoluna gidilmemiştir. Programlarında müzik eğitime yer veren okulların tür ve sayısında giderek belirli bir artış gözlenmekle birlikte, ülke düzeyinde okullaşma oranının çok düşük oluşu, okulların daha çok iki-üç büyük kentte (İstanbul, Bursa, İzmir) yoğunlaşması daha da önemlisi bu eğitimi yürütecek müzik öğretmenin yetiştirilmesi v.b. nedenlerle müzik eğitimi uygulamada çok sınırlı bir kesime yönelik kalmıştır. Batı sanat müziğinin 1826'dan itibaren devletçe benimsenerek yayılmaya başlamasıyla birlikte, Klasik Türk Müziği resmi örgün müzik kurumları içindeki önemini yitirmeye, resmi örgün olmayan müzik eğitimi uygulamalarında ise daha çok önem kazanmaya başlamıştır. Dinsel müzik eğitimi de eski önem ve canlılığını yitirmeye başlamakla birlikte geleneklerini, İmparatorluğun sonuna kadar kesintisiz sürdürebilmiştir. Öte yandan, büyük kentlerin dışında, kırsal kesimde yaşayan geniş halk kitleleri ise, kendi dar ve sınırlı olanakları içinde örgün olmayan süreçlerde, kendi bölgesel ya da yerel müziklerini öğrenebiliyordu.

III.6.1.2. CUMHURİYET DEVRİNDE

Cumhuriyet dönemine, müzik eğitiminde İmparatorluk döneminde sağlanan sınırlı fakat belirli bir birikimle girilmiştir. Cumhuriyet döneminde müzik eğitimi bu birikime dayalı olmakla birlikte asıl, Atatürk ve Gökalt'ın düşünce ve görüşlerine temellenmiş, bu düşünce ve görüşlerden kaynaklanıp yönlenmiştir. Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren, müzik eğitimi alanında Atatürk'ün önderliğinde meclis, hükümet, bakan, milli eğitim şurası, uzmanlar kurulu vb. düzeylerinde yoğun ve çeşitli çalışmalara girişilmiş, önemli atılımlar yapılmış, kısa, orta, ve uzun süreli kurumsal, yasal, yönetmeliksel ve programsal düzenlemelere gidilmiştir. Bu atılımcı girişim, çalışma ve düzenlemeler Cumhuriyetin ilk gününden itibaren günümüze kadar sürüp gelmektedir. Türkiye'de amaçlı ve düzenli müzik eğitiminin, İslahat hareketleri evrelerine kadar uzanan bir geçmişi olmasına karşın, müzik öğretmeni yetiştirme işine ilk kez Cumhuriyet döneminin hemen başlarında 1924 yılında Ankara'da kurulan Musiki Muallim Mektebinde başlanmıştır. Daha sonra müzik öğretmeni yetiştirme işi, 1937-1938 yılında Gazi orta öğretmen okulu ve terbiye enstitüsünde açılan müzik şubesinde sürdürülmeye başlanmıştır. Ayrıca 1942-1946 yılları arasında etkinlik gösteren Hasanoğlu yüksek köy entitüsü güzel sanatlar kolunda da müzik öğretmeni yetiştirme denemesinde bulunulmuştur. Sayıları 1980'lerde dörde ulaşan yeni adıyla Eğitim fakülteleri müzik eğitim bölümlerinde müzik öğretmeni yetiştirmeye devam edilmektedir.

Türkiye'de müzik sanatçısı ya da besteci veya seslendirici yetiştirmenin İmparatorluk kurumu olan mehterhanelere kadar uzanan bir geçmişi olmasına karşın, bu alanda planlı-düzenli-sürekli eğitime daha çok Cumhuriyet döneminde geçilebilmiştir. 1923 yılında Doğu ve Batı müziği bölümleriyle İstanbul'da yeniden açılan Darüelhan, 1926'da Batı müziğini esas alan bir konservatuara dönüştürülmüştür. 1936'da Musiki Muallim mektebinden dönüştürülerek Batı müziği eğitimi veren Ankara devlet konservatuarı kurulmuş, onu yenileri, 1975 yılında İstanbul'da açılan Türk Musikisi

devlet konservatuvarı ve diğerleri izlemiştir. Bu konservatuvarlar, Türkiye'de besteci ve seslendirici yetiştirmekte olan başlıca yüksek öğretim kurumlarıdır. Müzik eğitimi Cumhuriyet döneminde sınıf (ilkokul) öğretmeni yetiştiren tüm kurumların programlarında zorunlu eğitim alanlarından biri olma özelliğini koruyagelmıştır. Ayrıca halen ana sınıfı (anaokulu) öğretmeni yetiştirmekte olan tüm kurumların programlarında da zorunlu bir eğitim alanı olarak yer almaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarından başlayarak, müzik eğitimi, tüm ana okul eğitim etkinliklerinde, tüm temel eğitim kurumları (ilkokul-ortaokul) programlarında ve giderek orta eğitim kurumlarının (liselerin) bazılarının programlarında da yer alacak biçimde genelleştirilip yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. Öte yandan 1981 yasalaşıp yürürlüğe giren Yüksek Öğretim Kanunu, müzik eğitiminin yüksek eğitim kurumlarında da genelleştirilip yaygınlaşması yönünde yepyeni ve geniş olanaklar getirmektedir.

Türkiye'de müzik araştırmacılığının yaklaşık yüzyıl öncesine uzanan bir geçmişi olmasına karşın, müzik araştırmacılığının kurumlaşması Cumhuriyet döneminin başlarında İstanbul Belediye Konservatuvarında (İ.Ü. Devlet Konservatuvarı) "Tasnif ve Tespit Heyeti" kurulmasıyla gerçekleştirilmiştir. Askeri müzik eğitimi, Cumhuriyet döneminde bandoculuk çerçevesinde önemli gelişmeler göstermiştir. Bandolara çalıcı ast subay yetiştirmek amacıyla 1939 yılında Askeri Mızıkâ Okulu kurulmuştur. Bando yöneticisi subay yetiştirmek amacıyla da 1949 yılında Askeri Mızıkâ Meslek okulu kurulmuştur. Bunlardan ikincisinin 1961 yılında kapanmasıyla bu görevi Ankara Devlet konservatuvarında açılan Bando Yönetiliği Bölümü yüklenmiştir. 1924 yılında çıkarılan Öğretimi Birleştirme yasasıyla laik eğitim düzenine geçildikten sonra, özellikle 1925'te tekke ve zaviyelerin kapatılmasıyla varoluş nedenlerinin bir bölümünü yitiren dinsel müzik eğitimi, camii müziği çerçevesindeki geleneği gelecek kuşaklara aktarma işini İmam Hatip okulları, Yüksek İslam Enstitüleri ve İlahiyat fakültelerinde sürdürmektedir. Türkiye'de son yıllarda, özellikle kitlesel iletişim-etkileşim araçlarının hızla gelişip çoğalıp yayılması ve halkın bu araçlara olan bağımlılığının artmasıyla, top-

lumun hemen her kesimine yönelik olan bu araçlar yoluyla yapılan birçok örgün olmayan müzik eğitim uygulamaları, bazı örgün müzik eğitim uygulamalarından daha etkili olmaktadır.

III.6.2. TÜRKİYE'DEKİ MÜZİK EĞİTİMİ TARİHİ HAKKINDA

Türkiye'deki müzik eğitiminin tarihine bakıldığında, İmparatorluk döneminden sonra Türk müziğinin önemini ve yerini giderek kaybettiği, onun yerine Batı müziğinin geçtiği görülür. Cumhuriyetten itibaren planlı ve tercihli politikalar sonucu müzik eğitiminde Batı müziği temel alınmış ve tüm yatırımlar bu yönde yapılmıştır. Atatürk her konuda olduğu gibi müzik konusunda da birtakım yeniliklerin ve gelişmelerin sağlanmasını arzu etmiştir ve bu amaçla yurt dışına 1926'dan itibaren müzisyenler göndermiş ve onlara her türlü imkanın verilmesini sağlamıştır. Amaçlanan durum milli değeri yüksek olan müziğimizin çağdaş tekniklerle işlenmesi yoluyla sağlanacak bir gelişmedir. Ancak yurt dışına gönderilenler, oradan medeniyet yerine oranın kültürünü getirmeyi öngörmüşler, Batı müziğini kendi müziğimize yeğlemişlerdir. Batı müziği gelişmiş ve güzel bir müziktir. Ancak onun Türk müziğine tercih edilmesi yalnış bir tutumdur. Adeta bir Batılı gibi Batı müziğini seven ve benimseyen bu müzisyenlerin tercihleriyle, Batı müziğine her türlü imkan verilmiş, Musiki Muallim Mektebi , Batı müziği konservatuarı ve bunları takip eden diğer kurumlarla Batı müziğinin yaygınlaştırma çalışmalarına başlanmıştır. Bu amaçlanan duruma ters düşmektedir. Atatürk bir konuşmada şöyle demiştir: "Tam bağımsızlık dendiği zaman, doğal olarak: siyasi, mali, adli, askeri, kültürel ve her alanda bağımsızlık demektir. Bu saydıklarımın herhangi birinde bağımsızlıktan yoksunluk, milletin ve memleketin tüm bağımsızlıklarından yoksunluğu demektir". Bu cümleden de anlaşılacağı üzere Batı müziğini olduğu gibi kabullenmek, yani diğer kültürü almak bağımsız olmamak demektir.

Atatürk'ün 1 Kasım 1934 günü, T.B.M.M.'nin 1934-1935 toplanma yılını açarken söylediği nutuktaki, sanatın ve özellikle Türk müziğinin geleceği üzerine direktif niteliğindeki beyanı şöyledir: " Güzel sanatların hepsinde ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğinizi bilirim. Bu yapılmaktadır. Ancak bunda en önde götürülmesi gerekli olan Türk Musıkisi'dir...

Ulusal ince duygu ve düşünceleri anlatan; yüksek deyişleri söyleyişleri toplamak,onları bir gün önce genel son müzik kurallarına göre işlemek gereklidir..." Bu beyanla Atatürk'ün verdiği mesaj, Türk müziğinin ileri götürülmesi, bağımsız Türkiye yaratılmasına katkıda bulunulmasıdır. Bu ve buna benzer beyanları değişik şekillerde yorumlayanlar, Atatürk'ü Türk müziğini sevmeyen, adeta ona düşmanmış gibi göstermiş, asırlara dayanan bir geçmiş olan türk müziğine, yani milli zevke kendi zevklerini hakim kılma çabası göstermişlerdir.

Muammer Sun'un Türkiyenin Kültür-Müzik-Tiyatro Sorunları adı ile yazdığı kitapta temel görüş adıyla sunduğu birinci bölüme "Zeki Üngör demiş ki (Siz benim mikroplarınımsınız , Batı müziğini bu yurda sizler yayacaksınız) sözleri ile başlaması düşündürücüdür. Batı müziği mensupları ellerine verilen bütün devlet imkanlarıyla, Çağdaş Türk Müziği adını verdikleri, Batı müziğinin uzantısı şeklindeki müzikle topluma fazla bir şey veremediklerini görmüşler ve "ne varsa kendimizde var" gerçeğini sonunda farketmişler, nihayet 1975 yılında ilk Türk Musıkisi Devlet Konservatuvarı açılabilmiştir. Bunu diğer illerde açılan birkaç konservatuar daha izlemiştir.

BÖLÜM IV – MÜFREDAT PROGRAMI

IV.1. PROGRAM VE MÜFREDAT PROGRAMI (12)

Yapılacak bir işin bölümlerini, her bölümün nasıl yapılacağını ve yapılış zamanını gösteren maddeler bütünüdür. Müfredat programı tek tek birtakım konulardan oluşan program demektir.

IV.1.1. ÖĞRETİM PROGRAMI

Belli bir öğretim basamağında, belli bir öğretim süresi içinde, e-le alınacak çeşitli konuları, bu konuların amaçlarını, haftada kaç saat olacağını, okulların amaçlarına uygun olarak, bireyin ihtiyaçlarının giderilmesi ve kabiliyetlerinin geliştirilmesi, bilgi, beceri ve takdir duygularının kazandırılması için yapılacak çalışmaları gösteren kılavuzdur.

IV.1.1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ ÖNEMİ

Okullarımız, toplumun milli ve ahlaki değerlerini benimsemiş, bunları gelecek nesillere aktaracak bilgi ve becerileri kazanmış elemanları ve her yönüyle cemiyetimizin istediği değer ölçüsüne uygun iyi bir vatandaş yetiştirmek amacı ile planlanmış ve teşkilatlanmıştır. Ancak iyi düzenlenmiş öğretim programları sayesinde, bilgi ve tecrübeleri sistemli bir şekilde yeni bir nesle kazandırmak ve böylece onları medeni alemin geniş ortamına atmak mümkün olabilir. Öğretim programları toplumun yapı harcıdır. Öğrencilere kazandırılacak alışkanlık, beceri, bilgi ve toplumun değer-takdir duygularının onların yaş-ılgı ve yeteneklerine göre alınmasını sağlar. Değişen ve gelişen sosy-d-ekonomik şartlar ve buna paralel olarak kültür alanındaki gelişmeler gündün güne yeni problemler ortaya çıkarmaktadır. Bu gelişmelere

(12) M. Şefik Sergen et al, Eğitim ve Öğretim İlkeleri. İst, M.E. Basımevi, 1986, s.60-65 arası.

uyum sağlayabilmek için ferдин bilgi, zeka ve kavrayış bakımından gelişmesi gerekir. Bunun da iyi hazırlanmış öğretim programları ve eğitim sistemleri ile okullar sağlayacaktır. Ancak öğretim programları hiç bir zaman amaç olmayıp, bireyin ve toplumun birleşen gayelerini gerçekleştirmede hizmete yarayan bir vasıta dır.

IV.1.1.2. İYİ BİR ÖĞRETİM PROGRAMININ NİTELİKLERİ

İyi bir program öncelikle fonksiyonel olmalıdır. Programda yer alan konular, etkinlikler çocuğun ve gencin ihtiyaçlarına cevap verebilecek, kabiliyetlerini ortaya çıkarabilecek, gelişimini sağlayabilecek nitelikte olmalıdır. Programlar öğrencilerin tabiat ve toplum problemleri karşısında ilgilerini, öğrenme ve başarıma isteklerini karşılayabilecek, hayata ve daha yukarı öğretim kurumlarına uyumlarını sağlayabilecek nitelikte olmalıdır. Ayrıca fonksiyonel program öğretimde "çevre" etkenine büyük yer ve değer verir. Çünkü eğitim ve öğretimin amaçlarından biri, bireyin çevresine en etkimli biçimde uyumunu sağlamaktadır. Öğretim programları öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına, çevre bölgenin özelliklerine, bilim ve tekniğin getirdiği yeniliklere ve toplumun isteklerine cevap verecek konuların okutulmasına yer verilmelidir. Bunu da sağlayan esnek programdır. Yani iyi bir program aynı zamanda esnek de olmalıdır.

IV.1.1.3. PROGRAM GELİŞTİRMEDE TEMEL İLKELER HAZIRLANMASINDAKİ ESASLAR

Program geliştirilmesi ve hazırlanmasında psikoloji, eğitim felsefesi, ülkenin toplumsal ve ekonomik durumlarında ortaya çıkan değişiklikler rol oynar. Bunlarda değişiklik oldukça programlar da değişir... programları muhtevasını geliştirmek ve zenginleştirmek önemlidir.

Her kademe ve türdeki programların, Türkiye'ye ve Türk kültürüne ağırlık verilmek suretiyle, çocuklarımızı gereksiz bilgilerden kurtaracak, günün şartlarına cevap verecek şekilde hazırlanması ve geliştirilmesi

gerekir. Öğretim programlarının bütün unsurları (amaçlar, konular, konuların düzenlenmesi, konuların değerlendirilmesi) temel etkenlere (ferdin özellikleri, toplumun değerleri, bilim ve teknik alanındaki gelişmeler, psikoloji bilimi, milli eğitim felsefesi) göre biçimlenir.

IV.2. MÜZİK ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE UYGULAMA

Müfredat programı ele alınırken, bu programa bağlı olarak okutulacak kitap ve en önemlisi bu programı uygulayacak öğretmen bir bütün halinde düşünülmelidir.

IV.2.1. MÜFREDAT PROGRAMI

2 Mart 1934 tarihinde, T.B.M.M.'ne Tevhid-i Tedrisat hakkında verilen bir önerge, 3 Mart 1934 tarihinde 430 no'lu Tevhid-i Tedrisat yasası ile birleşerek, eğitim programlarının ilk düzenleme işine başlanmıştır. 1924 tarihinde hazırlanan bir program, 1926, 1936 ve 1948 yıllarında tekrar düzenlenmiştir. Gerek ilk, gerek orta okulların eğitim programlarının geliştirilme faaliyetleri 1953-1954 yıllarına rastlamış, 196w yılında da bazı ilaveler yapılmıştır. Tüm programlarda müzik konusunda Batı müziği esas kabul edilmiş, 1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda getirilen değişikliklerde bu konuda bir gelişme sağlamamıştır (13).

Son olarak hazırlanan ve 21 Nisan 1986 tarihli Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tebliğler Dergisinde 134, 135 ve 136. sayfalarda yer alan ve 1988 öğretim programına giren programın dışında tüm programlar Batı müziğini temel alarak hazırlanmışlardır. Amaçları yönünden incelendiğinde; öğrenciye müzik dinleme amacı kazandırmak, müzik yoluyla toplumda etkin olma arzusu uyandırmak, onu iyiye, güzele yöneltmek, v.b. gerçekten ideal bir şekilde hazırlanmış olan öğretim programları, amaçlardaki doğruluğa rağmen konuları yönünden hiç de ideal değildirler. DO MAJÖR ve LA MAJÖR gamlarını ve bunlarla ilgili aralıkları inceleyen, daha sonra genellikle Avrupa müziği örnekleri ile onların üslûbundaki yeni parçalara, şarkılara Türkçe söz giydirilerek verilenlerle Batı kültürünü yayma çalışmaları desteklenmiştir. Son hazırlanan programda ise doğru yönde bir gelişme sağlanmış ve Türk mü-

(13) Cumhuriyet döneminde Eğitim, M.E.B., 1983.

ziği üstünde çalışmalar yapılmıştır. Ancak bu programda da Türk müziğinin payı % 50'nin üzerine çıkamamıştır.

IV.2.2. KİTAP

Müzik eğitiminde esas ve yardımcı olarak kullanılan kitapların bulunabilenlerinin bazıları aşağıda gösterilmiştir:

- İlkokullar İçin
 - Musiki öğretici ve nota Lektürü, Zati Arca, 1943
 - İlkokullarda Müzik, M. Hulusi Öktem, 1963.
 - İlkokullarda Müzik, Ekrem Zeki Ün
 - İlk ve Orta Okullar İçin Ortak Hazırlanmış
 - Mekteplerde Musiki, M. Hulusi, 1933.
 - Musiki Öğretici ve Nota Lektürü, Zati Arca, 1942.
- Ortaokullar İçin
 - Okullarda müzik, M. Hulusi Öktem, 1951.
 - Orta Solfej ve Bilgileri, Fuad Koray, 1951.
 - Orta Solfej ve Bilgileri, Fuad Koray, 1952.
 - Şarkılarla Müzik Eğitimi, Ziya Aydınhan-Saip Egüz, 1953.
 - Orta Müzik I, Faik Canselen, 1957.
 - Orta Müzik II, Faik Canselen, 1953
 - Orta Müzik III, Faik Canselen, 1958.
 - Ortaokul müzik Kitabı, Ferit Hilmi Atrek, 1966.
 - Ortaokullarda Müzik, Ekrem Zeki Ün-Tahir Sevenay, 1971.
- Liseler İçin
 - Lise sınıflarına Solfej, M. Sadi, 1930.
 - Lise I-II-III Müzik Kitabı, Ahmet Adnan Saygun-Halil Bedii Yönetken M.E.B. Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı 15 Temmuz 1958 tarih ve 212 sayılı yazısıyla basılmıştır.

- Çok Sesli Müzik Eğitimi Lise I-II-III. Ziya Aydınlan-Saip Egüz, 1967
- Lise Türk Müziğı, Onur Akdoğıdu, 1987.
- Yardımcı Kitaplar
- Kütüphanesi Musıki, Talim Kıraat Musıki, M. Zati, 1329. (Eski Yazı)
- Kütüphanesi Musıki, Talim Kıraat Musıki, M. Zati, 1929 (Yeni Yazı)
- Müzik I, Safa Tangör, 1940.
- Ses ve Solfej Ekzeyleri, Vedia İyison, 1947.
- Çocuklarımıza Yeni Şarkılar, Hasan Toraganlı, 1950.
- Okullarda Güzel Müzik, Tahir Sevenay-Ekrem Zeki Ün, 1951.
- Eski ve Yeni Marşlarımız, Faik Canselen, 1956.
- Çok Sesli Halk Türküleri, Veysel Arseven, 1957.
- Musıki Alfabetesi, Ahmet Muhtar Ataman, 1960.
- Çok Sesli Müzik Eğitimi, Ziya Aydınlan-Saip Egüz, 1960.
- Okullarda Müzik, Münir Ceyhan, M.E.B. Tebliğler Dergisinin 17.5.1963 tarihli ve 1260 sayılı nüshasında okullara tavsiye edilmiştir.
- Uluslararası Sevilen Şarkılar, Türkçeleştiren: İsa Coşkun, 1965.
- Okullar İçin Halk Müziğı ve Müsamere Türküleri, Sadi Yaver Ataman, 1965.
- Okullar İçin Yeni Şarkılar ve Kahramanlık Türküleri, Tan Gazetesi ve Matbaası, 1966.
- Çocuklar ve Gençler İçin Şarkı Demeti, Muammer Sun, 1969.
- Okul Müzik Eğitimi, Erdoğan Okyay, 1969.
- Cura Okul Şarkıları, Hazar Alapınar, 1971.
- Türk Gençliğine Şarkılarım, Rahmiye Altınok, 1973.
- Dereden Tepeden, Erdoğan Okyay, 1973.
- İlkokulda Ünitelere Göre Şarkılar ve Oyunlar, Nejat İlhan Leblebici-oğlu, 25 Şubat 1974 gün ve 1980 sayılı Tebliğler Dergisinde ilgililere tavsiye edilmiştir.
- Çocuklar-Kuşlar-Ağaçlar, Hasan Toraganlı, 1976.
- 10 Çocuk Şarkısı, Cenani Akın, 1976.

- Koro Şarkıları, Akbank Kültür Hizmeti, 1977.
- Kır Çiçekleri, Muammer Sun, 1967.
- Sinan'ın Şarkıları, Cenani Akın, op.9.
- Elli Yılın En Güzel Okul Şarkıları, Muammer Sun-İlteriş Sun, 1981
- Çok Sesli Türküler, Muammer Sun, 1981.
- Şarkılarla Türkülerle Temel Müzik Eğitimi, Muammer Sun.
- Bir dünya Bırakın, Salih Aydoğan, 1981.
- Cıvıl Cıvıl Okul Öncesi ve İlkokullar İçin Şarkılar, Mahir Dinçer, 1983.
- Ezgi Demeti (Çocuk Korosu İçin) İlhan Baran, 1984.
- Kır Çiçekleri, Muammer Sun, 1984.
- Şarkılarla Türkülerle Temel Müzik Eğitimi, Muammer Sun, 1984.
- Elli Yılın En Güzel Okul Şarkıları, Muammer Sun-İlteriş Sun, 1984.
- Gençlik İçin Şarkılar, İ. Taviloğlu-K. Sünder- M. Sun-C. Akın, 1985.
- İnci'nin Şarkı Kitabı, Akbank Kültür Hizmeti.
- Ortaöğretim Okulları İçin Şarkı Dağarcığı, Leyla Deliorman, 1986.
- Çocuklar ve Gençler İçin Yeni Şarkılar, Kemal EROğlu, 1987.
- İlkokullar İçin Ezgilerle Üniteler, Hamdi Tunçer-Salih Aydoğan, 1988.

Müzik eğitiminde kullanılan kitaplar zamanla içerikleri yönünden değişiklikler göstermişlerdir.

Buna göre incelediğimiz bu kitaplardaki eğitim için yazılmış veya eğitime uygulanan parçalar;

- a) Eğitim amacıyla Batılı bestecilerce yapılmış
- b) Batı müziği uslubunda, Türk bestecileri tarafından yapılmış

2. Sonra

- a) Halk Türkülerimizden Uyarlanmış, (çok veya tek sesli) tampere sisteminde yapılmış
- b) Türk Sanat Müziğinden Uyarlanmış, (çok veya tek sesli) tampere sisteminde yapılmış

3. Giderek Bugüne Doğru

- a) Türk Halk ve Sanat Müziği Eserlerinin ses ve üslubunun değiştirilmeden kullanarak meydana getirilen
- b) Türk Halk ve Sanat müziğinin üslub ve sesleriyle eğitim için yapılmış olanlardır.

En son, şu anda elimizde tek örnek olarak bulunan Onur Akdoğdu'nun hazırladığı "Lise Türk Müziği" adlı kitap, bütünüyle eğitim için yapılmış Müziği parçalarından oluşmuştur. Cumhuriyet tarihimizdeki, müzik kitaplarının muhtevalarındaki bu gelişim zaman içinde kendiliğinden oluşan doğruya yaklaşmayı gösterir.

IV.2.3. ÖĞRETMEN

Eğitimin en etkili öğesi öğretmendir. Atatürk 1.3.1922'de T.B.M.M.'nin 3. toplanma yılını açarken öğretmenin önemini şöyle belirtmiştir: "Bir millet irfan ordusuna malik olmadıkça, muhabere meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin o zaferlerin payidar (sürekli, kalıcı) neticeler vermesi ancak irfan ordusuyla kaimdir (sağlanabilir)... İrfan ordusunun kıymeti de siz öğretmenlerin kıymetiyle ölçülecektir."

Bir ülkenin önemli sorunlarından biri de eğitimin yaygınlaşmasıdır. Çünkü gelişme bu yaygınlığa, bu yaygınlık da yetişmiş insan potanseline bağlıdır. Öğretmen yetiştirme işi konusunda ilk uygulamalar Fatih Mehmet tarafından Sıbyan Mektebi için öğretmen yetiştirmek amacıyla başlatılmıştır. Daha sonraki yıllarda 16 Mart 1848'de açılan Darülmuaallimini Rüşti'ye kadar bu konuda bir gelişme görülmüyor. 1868'de Darülmuaallimin-i Sübyan açılıyor. 1869'da zamanın Maarif Nazırı Saffet Paşa Maarif Umumiye Nizamnamesini çıkarıyor ve mevcut kurumlara ilaveten Darül Muallimi Ali (yüksek öğretmen okulu) Darül Muallimat (Kız öğretmen okulu) ve 1869'da kızlar için açılan Rüştiye için öğretmen yetiştirmek üzere bir kız öğretmen okulu açılıyor. 1876'da Abdülhamit bu okulların sayısını çoğaltıyorve taşraya da yayıyor. İlk defa İstanbul dışında bir öğretmen okulu 1882'de Edirne'de bunu takip eden diğer vilayetlerle 14 yerde öğretmen okulları açılmıştır.

Cumhuriyet dönemine sayıları 31'e varan öğretmen okulları ile girilmiştir. 1923-1924 ders yılında, çok sayıda, fakat bina, öğretmen ve araç bakımından yetersiz olan öğretmen okullarının yerine az sayıda ama teşkilatlı okullar açma düşüncesiyle, bu okullardan bazıları daha elverişli olanlarla birleştirilerek; kız öğretmen okullarının sayısı 13'e indiriliyor. 1939 yılından itibaren öğretmen okulları ve mezunları sayısı çoğalmaktadır. Daha sonraki yıllardaki duraklamaya rağmen bu artış 1950 yılında tekrar

başlamış, öğretmen okullarının sayısı 50'ye çıkmıştır. 1974 yılından itibaren, Temel eğitim öğretmenleri yetiştiren iki yıllık eğitim enstitülerinin sayısı giderek artmış, daha sonra bunlardan 30 tanesi kapatılmıştır. 1975-1980 yılları arasında gerçekleşen Hızlı Öğretmen Yetiştirme uygulamasıyla yetersiz öğretmenler yetiştirilmiş, 12 Eylül 1980'den itibaren bu yalnız tutumu önleyecek ve bir düzene sokacak tedbirler alınmıştır.

Cumhuriyet döneminden itibaren öğretmen yetiştirme konusunda; 19-29 Temmuz 1939'daki Birinci Maarif Şurasında, 15-21 Şubat 1943'de İkinci maarif Şurasında, 2-10 Aralık 1946'da ÜÇÜNCÜ Milli Eğitim Şurasında, 22-31 Ağustos 1949'da dördüncü Milli Eğitim Şurasında, 5-14 Şubat 1953'te Beşinci Milli Eğitim Şurasında, 18-23 Mart 1957'de altıncı Milli Eğitim Şurasında ve 5-15 Şubat 1962'de toplanan Yedinci milli Eğitim Şurasında çalışmalar yapılmış, 28 Eylül-3 Ekim 1970'de ve 24 Haziran-4 Temmuz 1974'te toplanan sekizinci ve dokuzuncu Milli Eğitim Şuralarında konuyla ilgilendirilmemiş ve 1981'de toplanan onuncu Milli Eğitim Şurasında Öğretmen Yetiştirme konusu yerine, Yeni Türk Milli Eğitim Sistemi üzerinde durulmuştur.

Ne Cumhuriyet'ten önce, ne Cumhuriyet'in ilk yıllarında müzik öğretmeni yetiştirilecek belli bir okul yoktu. 1926'da açılan Musiki Muallim Mektebi bu konudaki ilk okuldur. On yıl süreyle çalışan bu okul daha sonra konservatuara dönüştürülünce 1937-1938 yılında bu işe Gazi Eğitim Enstitüsünde başlanmıştır. O tarihten bu yana ortaokul, lise ve dengi okullar için öğretmen yetiştirilmesine burada devam edilmiş, Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü Güzel Sanatlar Kolu'ndan mezun olan öğretmenlerin bir bölümü de ilköğretmen okullarında ve başka öğretim kurumlarında görevlendirilmişlerdir. Son yıllarda Türk müziği Devlet Konservatuar'larından mezun olan öğrencilere de öğretmenlik hakkı tanınmış ve onlarda ortaokul ve liselerde müzik öğretmeni olarak görev almaya başlamışlardır.

Müzik eğitiminin sorunları, hazırlanan programların nasıl uygulandıklarına, yani bu programları uygulayacak öğretmenlerin yetiştirilme so-

rununa bağılıdır. İlk okullarda müzik dersi haftalık yirmi saatten birini oluşturmaktadır. Ders saatinin azlığı bir yana asıl önemlisi bu dersi verecek öğretmen olmadığı için bu ders, programda var uygulamada yoktur. Ortaokulda haftada bir saat okutulan müzik dersi, lisede seçmeli dersler kapsamına girmekte, seçilirse haftada bir saat okutulmaktadır. İlkokullardaki sınıf öğretmenlerinin yetersizlikleri ve daha yukarı sınıflarda olanların yetiştirme eksiklikleri önemli sorunlardır.

Çalışma yeri ve eğitim araçları da yetersizdir. En azından iki açıdan uygun olan (etrafı rahatsız etmemesi-etraftıan rahatsız olmaması ve akustik açıdan uygun olması) müzik odaları ve enstruman, teyp, diskotek, müzikle ilgili kitaplar müzik eğitimi için gereklidir. Bu imkanlar bugün dahi pek az okulumuzda vardır.

IV.3. İLK VE ORTA EĞİTİMİNDE TÜRK MÜZİĞİ AĞIRLIKLIL MÜFREDAT PROGRAMI NE OLMALIDIR.

IV.3.1. AMAÇLAR (ORTAOKUL VE LİSELERE AİT)

1. Milli eğitimin ve orta dereceli okulların genel amaçları doğrultusunda ve eğitim ve öğretim ilkelerine uygun olarak Milli Musiki'mizin öğretilmesi.
2. Öğrencide müziğe ilgi ve sevgi uyandırarak, boş zamanlarını müzikle değerlendirme alışkanlığı kazandırmak.
3. Müzik aracılığıyla öğrencide var olan anlama, anlatma, düşünme, sevmek ve hissetme duygusu ve yaratıcı gücün gelişmesine yardım etmek.
4. Müzik faaliyetiyle öğrencinin sosyalleşmesine ve sosyal ortamda etkileşmesine katkıda bulunmak.

5. Öğrenciye üyesi olduğu kendi toplumunun, milli kültürün bir parçası olan Türk müziği'nin değerlerini (tarihini, teknik ve estetik temel unsurlarını, sanat dönemlerini, çalgılarını, bestekarlarını, ses ve saz icracılarını) yeterince tanıtmak ve kavratmak.

6. Gelecekte, iyi ve kötü müzik ayrımını yapabilen ve bu tercih üstünlüğünü kullanabilen insanların oluşturduğu kültürlü ve nitelikli bir dinleyici kitlesi yaratmak.

7. Türk müziğinin yerini daha iyi belirlemek amacıyla, Batı müziğinin gelişimini ve bugünkü kalın çizgilerle vermek ve Türkiye'deki etkilerini ve sonuçlarını öğretmek. (Aslında Batı müziği konu dışındadır)

IV.3.2. AÇIKLAMALAR

1. Türk müziği derken Türk Sanat Müziği ve Türk Halk müziği sesleri ve üslubunu taşıyan musiki kastediliyor.

2. Aral-Ezgi-Uzdilek sistemi basılmış, yayılmış (T.R.T. Konservatuar) bir sistemdir. Kavramlar bu sisteme göre düşünülecektir.

3. Konuların açıklamasında hepsi uygulama yapılmak üzere verilmiştir. Uygulama yapılmayan ayrıca belirtilmiştir.

4. Bu program bugünkü ders programına göre değil, haftada üç saat ve zorunlu olacak bir müzik dersi uygulamasına göre hazırlanmıştır.

5. Öğrenciye atıl bilgi yüklemekten kaçınılarak Türk müziğinin genel yapısı hakkında fikir verecek çok gerekli bilgiler verilecektir. (Bu bilgiler bir sonraki sınıfa altyapı teşkil edecek şekilde verilecektir.)

6. En önemli konu repertuardır. Seçilmiş repertuar bütün sınıflarda ağırlığı en fazla olan konu olacaktır. Bütün sınıflarda repertuar çalışması genel olarak toplu yapılacaktır. (Repertuar için mutlaka kaset ve

benzeri araçlardan yararlanılacaktır.)

7. Söz öğrenimine fayda sağlamak amacıyla, bulunabildiği takdirde, Türk müziğinin seslerini verebilen ve öğrencilerin kolay çalabileceği çalgıların öğretimi yapılacaktır.

8. Nota öğretiminde dörtlük değer temel birim alınacak ve diğerleri buna göre gösterilecektir.

9. Nota öğretiminde Türk müziğinden faydalanılacak seslerin temizliğinden çok ritmik deşifre üzerinde durulacaktır. Ritmik deşifrede Batı müziğinden faydalanılabilir.

IV.3.3. KONULAR

IV.3.3.1. REPERTUAR

- Öğrencilerin önceki birikimlerinden olan Türk müziği parçaları tespit edilip, bunlardan öğretime yarar sağlayacak nitelikte olanlar alınacaktır.

- Türk müziğinin temel yapısını (makamsal ve ritmsel) öğretecek nitelikte, çocuğun söyleyebileceği (ses genişliği-sözlerin içeriği) ve müziğe ilgi ve sevgi uyandıracak kolay Türk müziği parçaları.

- Her sınıfta, bir sonraki sınıfta öğretilecek makamlara bir alt yapı teşkil etmek üzere seçilmiş repertuar.

- Türk müziğindeki seçkin, sanat değeri yüksek ve öğrencinin müzik zevkini geliştirecek eserler (makam ve usul ayırımı yapılmadan).

IV.3.3.2. GENEL MÜZİK BİLGİLERİ

- Müzik nedir ? Unsurları nelerdir ?
- Tarihçesi (kısaca)

IV.3.3.3. NOTA BİLGİLERİ

- İlk nota bilgileri: Porte, anahtar ve sol anahtarı, ölçü ve ölçü çizgisi, ölçü sayısı, nota ve sus şekilleri ve değerleri, nota yerleri ve isimleri, ek çizgi, bitiş ve dönüş işaretleri (Dolap, senyo, Da Capo, Fine).
- Değiştirme işaretleri (genel ve Türk Müziği)
- Perde isimleri

IV.3.3.4. RİTM-ÖLÇÜ-USUL

- Ritm kavramı, ritm'de değişik hareketler (ağır, orta, hızlı)
- Vuruş, birleşik vuruş
- Ölçü, birleşik ölçü, eksik ölçü, zaman kavramı
- Usul kavramı (basit, birleşik, büyük, küçük)
- Konu uygulamaları (2 zamanlıdan 10 zamanlıya kadar basit ritmik imla çalışmaları)

IV.3.3.5. ÇALGI BİLGİSİ

- Genel olarak müzik aletinin tanımı, ses müziği yanındaki yeri ve önemi (basit olarak).
- Çalgı türlerinin sınıflaması (Batı müziği ve Türk müziği)

- Vurmalı, nefesli, mızraplı ve yerli sazlar
- Çalgı toplulukları.
- Müzik yayım cihazları
- Konu uygulamaları (Kasetten bulunabilenler dinletilecek)

IV.3.3.6. NAZARİYAT

- Aralık tanımı
- Batı müziği ve Türk müziği aralıkları
- Temel dörtlü ve beşli kalıpları
- Dizi kavramı
- Batı ve Türk müziği ses sistemi
- Göçürme çalışmaları
- Nota yazım kuralları (Basit olarak).

IV.3.3.7. MAKAM BİLGİSİ

- Makam kavramı ve tanımı
- Basit, şed, bileşik makamlar
- Raks, Uşşak, Hicaz, Buselik
- Mahur, Nikriz
- Bayati, Hüseyini

- Sûznâk, karcıgar, Zirgüleli Sûznâk, Hicazkâr
- Nihavent, Acemaşiran, Kürdîli Hicazkâr
- Saba, Segâh, Hûzzam

IV.3.3.8. FORM BİLGİSİ

- Müzik'te form (tür, biçim) kavramı
- Sözlü, sözsüz, büyük, küçük formlar (Usüllü ve usulsüz)
- Şarkı, yürük semai, ağır semai, beste, kar Fantazi Gazel, köçekçe. Taksim, peşrev, saz semaisi, medhal, oyun havası, ara nağme, koda. Ayin, nat, durak, ezan, mevlit, türkü, zeybek, horon, ninni, hora, karşılama, mani, uzun hava, bar, halay, hoyrat, açış.
- Konu uygulamaları (Bulunanbilenler kasetten dinletilecek)

IV.3.3.9. MUSİKÎ TARİHİ

- Atatürk'ün Türk müziği hakkındaki görüşleri
- Türk müziği tarihi: Klasik öncesi dönem, klasik dönem, romantik ve yenilikçi dönemler, çağdaş dönem (Besteci, icracı ve kuramcıları)
- Ozanlar, aşıklar, bölge özellikleri
- Batı müziği tarihi: Milli ekoller
Batı müziği içindeki Türk ekolü, Türk beşleri
Çağdaş besteci ve icracılar

IV.3.3.10. MUSİKÎ EDEBİYATI

- Türk müziğinin Türk edebiyatı ile ilişkisi
- Halk musiki'sinde kullanılan halk edebiyatı türleri

- Klasik musıkide kullanılan klasik edebiyat türleri
- Klasik ve halk müziğinde kullanılan makam, usul adları ile diğer bazı teknik terimlerin sözlük anlamı

IV.3.4. İLKOKUL

IV.3.4.1. AMAÇLAR VE AÇIKLAMALAR

- İlkokulda amaç, öğrencinin ilgisini müziğe çekmek, müziğe bir ihtiyaç yaratmaktır.
- Ortaokula repertuar olarak bir alt yapı sağlamaktır.
- Türk müziğinin hakkında farketirmeden bir fikir vermektir.
- Öğrencilerin kabiliyetine bakılmadan, katılabildiği oranda müziğe iştiraki sağlanacaktır. (Toplu çalışmalarda seslerin ve ritm'in doğruluğuna çok önem verilmeyecektir.)

IV.3.4.2. BİRİNCİ-İKİNCİ-ÜÇÜNCÜ SINIFLAR

IV.3.4.2.1. KONULAR

- Repertuar: Çocuğun yaş ve zeka seviyesine uygun, tekerleme türünde kısa melodilerden oluşan, şarkı, türkü, özellikle oyun şarkıları (Hiçbir müzik ayrımı, fon veya makam ayrımı, usul ayrımı yok, ancak; melodiler müziğe ilgi ve sevgi sağlayacak, kısa-kolay olmalı)
- Ritmik çalışmalar: Melodiler seslendirilirken öğrencilerin elleriyle eşlik etmeleri ve bulunabilen oyuncak şeklinde müzik aletleriyle (çubuklar, içleri taşla doldurulmuş kutular, v.b.) müziğe katılmaları: Bu yolla bir etkinlik, müziği bir uyum aracı gibi kullanma imkanı duyar

IV.3.4.3. DÖRDÜNCÜ VE BEŞİNCİ SINIFLAR

IV.3.4.3.1. KONULAR

- Repertuar: Türk müziğinin türkü ve şarkı formundaki bugünün dilini kullanmış şiirlerin bestelenmesinden oluşan bir repertuar. Makam ve usul ayrımı yok, (ancak; aksak kavramını hissettirecek nitelikte eserler de olmalı)

- Ritmik çalışmalar: Önceki sınıfların benzer uygulaması. Ancak bu sınıflarda aksak eserler repertuara alındığında aksak ritmi de hissedilecektir.

- Müzik bilgileri: Çok genel olarak: nota nedir, porte nedir v.b.

IV.3.5. ORTAOKUL

IV.3.5.1. BİRİNCİ SINIF

IV.3.5.1.1. KONULAR

- Repertuar:

- Klasik ve halk müziğimizdeki şarkı ve türküler. (2,3,4 zamanlı makam ayrımı yok. Ancak öğrencinin söyleyebileceği ve anlayabileceği türden) kulaktan ezberlenecek

- Temel bilgiler:

- Müzik nedir? (Unsurları:ritm, ses basit olarak)

- Temel müzik bilgileri: Porte, anahtar, ölçü ve ölçü çizgisi, bitti çizgisi, röpriz.

- Nota bilgisi: Dörtlük değer birim olarak alınacak.

- Dörtlük, ikilik ve birlik nota ve sus işaretleri şekil olarak

- Porte üzerinde bunların yazılmaları (yerlerini bilmeden).

- Çalgı bilgisi: Genel olarak müzik aletinin tanımı

IV.3.5.2. İKİNCİ SINIF

IV.3.5.2.1. KONULAR

- Repertuar:

- Birinci sınıfın tekrarı

- Raks ve Uşşak makamlarında 2,3,4 zamanlı eserler. (Günümüz eserlerinden öğrencilerin anlayabileceği söz yapısına sahip seviyeli eserler)

(Kulaktan ezber yoluyla, ancak kasetten ezberlenecek, kasetler usta icracılar tarafından doldurulmuş olmalı, böylelikle farkında olmadan tavır hakkında da bir fikir verilir.)

- Nota Bilgisi

- Birinci sınıfın genel tekrarı.

- Dolap, senyo, Da Capo, Fine.

- Noktalı notlar (birlik, ikilik, dörtlük)

- Değiştirme işaretleri (Batı müziğindeki)

- Ritm-ölçü-usul:

- Ritm kavramı, 2,3,4 zamanlı kalıplar

- Ölçü oluşturulması (birlik, ikilik,dörtlük notalar ve noktalı değerleriyle) (2,3,4 zamanlı ölçüler)
- konu uygulamaları: 2,3,4 zamanlı ritmik imla çalışmaları (Ritm hafızasının geliştirilme çalışmaları)
- Çalgı Bilgisi:
 - Müzik aletlerinin sınıflaması. (Vurmalı, nefesli, mızraplı, yaylı sazlar) Genel olarak .
 - Vurma saz. Bulunabilenlerle uygulama

IV.3.5.3. ÜÇÜNCÜ SINIF

IV.3.5.3.1. KONULAR

- Nota Bilgileri:
 - İkinci sınıfın genel tekrarı.
 - Sekizlik, onaltılık ve otuzikilik nota ve suslar.
 - Notaların yerleri, ilave çizgisi.
 - Nota yazımı. (Notaların ayakları oktavlarına kadar)
- Ritm-Ölçü-Usul:
 - Ritm'de hareket (Ağır, orta, hızlı)
 - Ölçü oluşturmaları (2,3,4,5 ve 6 zamanlı)

- Birleşik ölçü, eksik ölçü.
- Usul kavramı (Basit-birleşik-büyük-küçük ne demektir ?)
- 2,3,4 zamanlı usullerde uygulama
- 5 ve 6 zamanlı usuller kalıp olarak.
- Konu uygulamaları: 2,3,4 zamanlı ritmik imla çalışmaları.
- Çalgı Bilgisi:
 - Çalgı toplulukları
 - Mızraplı çalgılar (bulunan uygulamalar dinletilecek)
- Repertuar:
 - İkinci sınıfın tekrarı
 - Rast, Uşşak, Mahur, Bayati, Hüseyini makamlarında 2,3,4,5,6 zamanlı eserler. (Günümüz eserleri ve yakın dönem eserleri)

IV.3.6. LİSE

IV.3.6.1. BİRİNCİ SINIF

IV.3.6.1.1. KONULAR

- Giriş:
 - Ortaokulun genel tekrarı (Repertuar hariç)

- Repertuar:

- Rast, Uşşak, Bayati, Hüseyini, Hicaz, Sûznâk makamlarında orta okula ilave olarak 7 ve 8 zamanlı usüllerin de katılmasıyla oluşan repertuar. (Lise 1. sınıftan itibaren Edebiyat dersi ve dolayısıyla Divan edebiyatı başladığı için) Klasik dönem eserlerine yer verilecek.

- Nota Bilgileri:

- Bağ, senkop

- Aralık kavramı, majör ve minör diziler (bilgi)

- Türk müziği perde isimleri (Ana sesler)

- Ritm-Ölçü-Usül:

- Ritm'de hareket (Uygulamalı)

- Ölçü oluşturmaları (2,3,4,5 ve 6 zamanlı)

- Usül (basit-birleşik usüller açıklanarak) 2,3,4,5,6 zamanlılarda uygulama 7 ve 8 zamanlılar kalıp olarak.

- Konu uygulamaları: 2,3,4,5,6 zamanlılarda ritmik imla çalışmaları

- Çalgı Bilgisi:

- Nefesli ve yaylı sazlar (Bulunabilen uygulama dinletilecek)

- Makam Bilgisi:

- Türk müziği ses sistemi (Batı müziği ile kıyaslayarak)

- Altı tam dörtlü ve tam beşli
- Makam nedir tanımı
- Basit, şed ve Bileşik makamlar (tanım)
- Dörtlü ve beşlilerde dizi teşkili
- Sınıf seviyesinde ritmik deşifreler (Notaların adını söyleyerek)
- Form Bilgisi:
 - Müzikte form (tür, biçim) kavramı
 - Sözlü-sözsüz, Büyük-küçük formlar (usll-uslsz) isimleri ve-rilecek.
 - şarkı, türkü, fantazi, gazel, köçekçe,
 - Zeybek, horon, ninni, mani, uzun hava.
- Musıki Tarihi:
 - Atatürk'un Türk müziği hakkındaki görüşleri.
 - Çağdaş dönem (besteci, icracı, kuramcıları)
 - Ozanlar, aşıklar
- Musıki Edebiyatı:
 - Türk müziğinin Türk edebiyatıyla ilişkisi

IV.3.6.2. İKİNCİ SINIF

IV.3.6.2.1. KONULAR

- Giriş:

- 1. sınıfın tekrarı.

- Repertuar:

- Rast, Uşşak, Hüseyini, Hicaz, Süznak, Karcıgar, Nihavend, Acemaşiran makamlarında 1. sınıfa ilave olarak 9 zamanlının da katılmasıyla oluşan repertuar.

- Klasik ve klasik dönem öncesi eserleri.

- Türk müziğinde çok kullanılmış usüllerle ölçülmüş (Muhammes, Hafif gibi) repertuar (dağarcığı arttırmak için dinletilecek).

- Nota Bilgileri:

- Türk müziği perde isimleri'ne ilave (Ara sesler)

- Ritm-ölçü-usül:

- Ölçü oluşturmaları (Bütün zamanlılar) (Matematik)

- 2,3,4,5,6,7,8, zamanlılar uygulama.

- 6/4 ve 6/8'lik uygulamalar. (özellikle)

- 9 zamanlılar kalıp olarak.

- 9 zamanlıya kadar olanlarda ritmik dikteler.

- Makam Bilgisi:

- Uşşak ve Rast makamları uygulama.
- Didaktik eserlerde basit seslendirmeler.

- Form Bilgisi:

- Kâr, Beste, Ağır Semaî, Yürük Semaî,
- Oyun havası, Ara nağme, koda.
- Taksim, peşrev, medhal, ses semaîsi
- Karşılama, bar, halay, hoyrat, açış. (Kasetten dinletilecek)

- Musıkî Tarihi:

- Klasik dönem, yenilikçi ve romantik dönemler (Besteci, icracı ve kuramcılar).

- Bölge özellikleri

- Musıkî Edebiyatı:

- Halk müziğinde kullanılan Halk edebiyatı türleri.
- Klasik musıkîde kullanılan makam, usûl adları ile diğer bazı teknik terimlerin sözlük anlamları.

IV.3.6.3. ÜÇÜNCÜ SINIF

IV.3.6.3.1. KONULAR

- Giriş:

- 2. Sınıfın tekrarı

- Repertuar:

- Önceki makamlara ilave olarak Hicazkâr, Kürdili Hicazkar, Sabâ Segâh, Hüzam makamlarında eserler.

- Her forma örnek eser veya eserler.

- Rast, Uşşak, Hicaz makamlarından didaktik eserler.

- Batı müziği etkisindeki Türk eserlerinden örnekler.

- 10 zamanlı eserler (Önceki sınıflara ilave olarak).

- Ritm-ölçü-Usûl:

- 10 zamanlıya kadar olan (10 dahil) uygulama.

- Bu usûllerde ritmik dikteler.

- Makam Bilgisi:

- Uşşak, Rast makamları tekrar, Hicaz makamı ilave (Uygulama)

- Basit seslendirmeler.

- Form Bilgisi:

- Dinî Formlar (Ayin, nât, durak, ezan, mevlît)

- Batı müziği formları (Genel olarak) (Bilgi)

- Musıkî Tarihi:

- Klasik öncesi dönem

- Batı müziği tarihi (Özet olarak)
- Millî Ekoller
- Türk millî Ekolü, Türk Beşleri
- Çağdaş besteci ve icracılar

BÖLÜM V - SONUÇ

Sanat ve özellikle müzik, insan ve toplum için vazgeçilmezdir. Müzik de bir dil olduğu için toplumları oluşturan unsurlardan biridir ve her toplum kendi müziğini yapar.

Batılılaşma hareketleri içinde Türk (Osmanlı) toplumunun müziği, çağdaşlaşma düşüncesi ile bir kenara itilip yeri Batı müziğince doldurulmaya çalışılmıştır.

Son yıllarda Millî Kültür'ün ihmâl edilip kesildiği düşünceleri yoğunluk kazanmış ve devlet katında da Türk Müziği'ne kapılar açılmıştır. Ancak sadece konservatuar ve korolor değil, bütün yurt safhında müzik eğitiminin yapılması, örgün eğitim aracı olan ilk ve orta okullardaki müzik derslerinin, öğrencinin kendi müzik dili olan Türk Müziği (TSM - THM) ile başlayıp, bu müzik diliyle geliştirmesi, hissetmesi eğitim açısından doğrudur (mantıklıdır). Bu, Çevreden evrene prensibine de uygundur.

Bu sebeple, Batı Müziği'nin yalnız başına bütün örgün eğitimde verilmesi yanlıştır.

Batı ve Türk Müziği'nin aynı anda verilmesi yerine yukarıdaki prensip doğrultusunda; başlangıçta ve ilk senelerde Türk müziği ile eğitime başlamak ve giderek Batı Müziği eğitime girerken Türk Müziği'nin azalmakla beraber ağırlıklı olması düşünülmüştür. Bu çalışma yukarıdaki genel görüş içindeki Türk Müziği eğitim programının hazırlanmasıdır.

Varılması istenen hedef Batı müziği dahi olsa, çevreden evrene prensibi ile hareketle çocuğu önce kendi müzik diliyle eğitmeye başlanmalıdır.

ÖNERİLER

1. Sanat çalışmaları giderek yaygınlaştığı halde sanatçılar ve etrafının kısıtlı çevresinde kalmış, henüz topluma yeterince seslenememiştir. Bütün bir eğitim sorunudur ve bu genel yşaygınlığı sağlayabilmek için önemli işlerin başında etkili ve yaygın bir sanat eğitimi gelmelidir. Burada devlete ve sanatçı-öğretmenlere önemli görevler düşmektedir.

2. Eğitimin başta gelen amaçlarından biri de Millî Şuurun bilinci içinde kişiler yetiştirmek ve bu bilinçle toplumda bütünleşme sağlamaktır. Tarihi birikimiyle tüm unsurların birleşerek toplumun her kesiminde bütünleştirici bir tesire ulaşması MİLLÎ ŞUUR'u doğurur. Milli Şuur da kendini narsist bir şekilde beğenmek değil; kimliğine sahip çıkma, kendine güvenme ve bu özelliklerle yeni şeyler yaratmaktır. Bu amaçla yönetici kadrolar, kültürümüze karşı sevgi, saygı ve müsamaha besleyen bu kültüre mensup olma hissi taşıyan, zevk ve ilim sahibi kişilerden oluşturulmalıdır.

3. M.E. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın örgün eğitim sistemini Türk kültürü ile yoğurma çalışmaları genişletilerek devam ettirilmeli, konu ile ilgili tüm vasıtalar Millî Şuur'un yaygınlaştırılması yönünde yeniden düzenlenmelidir.

4. Örgün ve yaygın eğitim kurum ve vasıtaları Türk kültürünün unsurlarına göre planlanarak, Millî Hüviyetin İlkesi'ne dayanarak bütünleştirilmeli ve radyo, televizyon ve her türlü iletişim aracının tesir gücü yönlendirilmelidir.

Gerçi T.R.T. özellikle TV'de çok Türk müziği varsa da eğlence amacı ağır basan bu yayınların seviyesinin de gözönüne alınması ve kalitenin yükseltilmesi gerekir. Sadece Türk müziği zevki değil, seviyeli Türk müziği zevkinin verilmesi çok önemlidir.

5. Müzik eğitimi ve öğretimini sağlayabilmek için sanatçı -  ğretmen yetiştirme işine hız verilmeli; bu amaçla Türk Müziği Konservatu-
arı mezunları  ğretmen okullarında görevlendirilmelidir.

6. Okullarda müzik ders saatinin arttırılması ve zorunlu ders olarak okutulmasının yanında, diğer derslerle kurulacak ilişkilerle müzik daha yaygın hale getirilmelidir.

7. Besteciler,  ocuk ve gençlik şarkıları yazmaya özendirilmelidir. Öğrenciler için hazırlanacak bir repertuarla yeni müzik ders kitapları hazırlanmalıdır.

Amaç,  ğrencileri dünyalı olabilmek için öncelikle Türk vatanda-
řı olarak yetiştirmek olmalıdır.

KAYNAKÇA

1. Doç. Dr. Akgün Seçil, Cumhuriyet Döneminde Eğitim, s. 37-50, M.E. Bas. İstanbul, 1983.
2. Aydınlan Ziya ve Egüz Saip, Liseler İçin Müzik Eğitimi, Eko Matbaası.
3. Baltacıoğlu İ. Hakkı, Umumi Pedagoji, İstanbul.
4. Prof. Dr. Koçer Hasan Ali, Cumhuriyet Döneminde Eğitim, s.569-592, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983.
5. Özkan İsmail Hakkı, Türk Musıkîsi Nazariyatı ve Usülleri, Ötüken Neşriyat, 1984.
6. Sezgen M. Şefik, et. al, Eğitime Giriş, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1986.
7. Sezgen M. Şefik et. al, Eğitim Psikolojisi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1986.
8. Sezgen M. Şefik et. al, Eğitim ve Öğretim İlkeleri, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1986.
9. Sun Muammer, Türkiyenin Kültür müzik Tiyatro Sorunları, Kültür Yayınları, No: 2 , 1969.
10. Tural Sadık. K, Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları 994, Kültür Eserleri Dizisi 126, Ankara, 1988.
11. Dr. Uçan Ali, Mili Eğitim dergisi, s.62, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1983.
12. Milli Eğitim Dergisi, sayı 56, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1982.
13. Milli Eğitim Bilim ve Sanat dergisi Şura Özel Sayısı, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1981.
14. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Tebliğler Dergisi, sayı 2208, 21 Nisan 1986.

15. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı İlk öğretim Programı, Milli Eğitim Basımevi, istanbul, 1988.
16. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Ortaokul Programı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1988.
17. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaokul Programı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1979.
18. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı lise Programı, Milli eğitim Basımevi, Ankara, 1988.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Atillâ Ovalı

Doğum Yeri ve Tarihi: Ankara, 1959

Öğrenim Durumu

İlk Okul : Atatürk İlk Okulu-Ankara, 1965-1970

Orta Okul : Kalaba Orta Okulu-Ankara, 1970-1973

Lise : Özel Selen lisesi-Ankara, 1973-1976

Üniversite-Lisans : A.İ.T.İ.A Muğla İşletme Fakültesi
(1977-1980)

İ.T.Ü Türk Musikîsi Devlet Konservatuvarı, Temel
Bilimler Bölümü, (1980-1984)

Lisans Üstü : İ.T.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Giriş 1985-)

Görevleri : İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Türk
Musikîsi İcra Heyeti (1986-)

EK : 1

ORTAOKUL MÜZİK PROGRAMI

1970

SINIF : 1

Porte:

Müzik seslerini gösteren notlar.

Sol anahtarı, ödevi

Birlik, ikilik, dörtlük notlar ve suslar, şekilleri.

Vuruş. Ölçü, ölçü çizgisi.

2-4, 3-4, 4-4 usüller kuvvetli ve hafif vuruşlar

Gam, İnici, çıkıcı gam (örnek olarak do majör gamı alınacaktır.)

Hareket: (allegro andante), Nüans: (piano, forte).

Solfej:

Bu sınıfta solfej alıştırımları önce do majör ve sonra da minör tonları üzerinde olacaktır.

2-4, 3-4, 4-4 usüller içinde dörtlük, ikilik ve birlik değerlerle çocuk sesi genişliği olan birinci ilave çizgisinin altındaki si notu ile portenin beşinci çizgisindeki fa arasında solfej alıştırımları yapılacaktır. (ikili, üçlü, dörtlü aralıklar üzerinde alıştırımlar)

Basit vokalizasyon alıştırımları ve kolay aralıklar üzerinde müzik imlası, tek sesli ve iki sesli şarkılar, kanonlar ve halk türküleri.

Apresiyasyon Çalışmaları:

İnsan seslerinin tasnifi (soprano, mezosoprano, alto, tenor, bariton, bas).

Plaktan çeşitli ses türleriyle ilgili örneklerle korolar dinletilecektir.

SINIF : II

Aralıklar, adları. (Do majör ve la minör gamları içinde bulunan aralıklar incelenecektir.)

Değiştirici İşaretler: Diyez, bemol, bekar işaretleri.

Majör ve minör gamlar. (do majör ve la minör gamlarını inceleme.)
Bağ işareti ve görevleri. Nokta ve görevleri.

Sekizlik ve onaltılık notlar ve suslar.

6-8 lik usulün öğretilmesi ve alıştırmalar.

Basit ve bileşik vuruşlar.

Hareketi gösteren başlıca kelimeler: Largo, adagio, andante, allegretto, allegro, presto.

Nüans: (ff, f, mf, p, pp) kreşendo (crescendo) , dekresendo (decrescendo)

Solfej: Bu sınıfta yapılacak solfej alıştırmaları önce öğrenilen basit usüllerle ve yeni öğrenilen altı-sekiz usülüyle fakat sekizlik ve onaltılık not ve sus değerlerinin katılmasıyla olacaktır.

Bu sınıfın solfej alıştırmalarında sene sonuna doğru fa diyez, si bemol notlarının sesleri pratik olarak öğretilir... Nota ile basit şarkılar.

Vokalizasyon alıştırmalarına devam. Tek sesli imla, kulaktan tek ve çift sesli şarkılar, kanonlar, halk türküleri.

Apresiyasyon çalışmaları: Klaviyeli sazlar, org ve piyano (plaktan örnekler), orkestra sazları, yaylılar, ağaç ve maden nefesliler, vurma sazları (plaktan örnekler).

SINIF : III

Basit 3-8 ve sebare usulleri.

9- 8 , 12-8 bileşik usuller. Fa anahtarı.

Duraklı not, duraklı sus

Triyole, senkop.

Sol majör, fa majör, la minör, re minör, mi minör gamlarının teşkili.

Solfej:

birinci ve ikinci sınıfta gösterilen tonlar ve ses genişliği içinde iki sesli solfej alıştırıcıları. do majör, sol majör, fa majör, la minör ve mi minörgamlarından yapılmış tek ve çift sesli alıştırıcılar

Tek ve çift sesle basit imla alıştırıcıları.

Fa anahtarı ile solfej çalışmaları.

Vokalizasyona devam. Yaratma alıştırıcıları.

Kulaktan 2,3 sesli şarkılar, kanonlar, halk türküleri.

Apresiyasyon çalışmaları:

Müzik şaheserlerinden mahdut bir kısmını adları ve bestecileriyle tanıtmak, büyük bestecilerin biyografileri üzerinde öğrencileri kitaplarda etütlere sevk etmek.

NOT: Apresiyasyon çalışmaları muntazam bir gramafon ve diskoteğe dayandığından bu çalışmalar ancak bu araçları sağlayabilen okullarda yapılabilecektir.

Apresiyasyon çalışmalarına gerektiğinde müzik dersleri dışında serbest

alışmalar sırasında da devam edilebilir. Müzik ğretmeni bu çalışmalara saızıyla katılabilir. Piyano alıyorsa, okulun da piyanosu varsa, ğretmen birçok eserleri piyano ile alarak da dinletebilir.

Öğrencilere daha çok tasvirli müzik eserleri, süvitler , ocuk süvitleri, kısa dans şekilleri, Schuman'ın ocuk sahneleri gibi eserler dinletilir. Tasvirli müzik eserleri izah edilecek, bazı eserler de sırf zevk terbiyesi için dinletilecektir. Plak dinletme işi elden geldiğı kadar ders dışı zamanlarda yapılmalı, bir müzik dersi içinde yapıldığı takdirde on dakikayı geçmemelidir.

EK : 2

ORTAOKUL MÜZİK PROGRAMI

1988

AÇIKLAMALAR :

1. Nota öğretiminde Türk ve Batı müziği solfeji birlikte verilecek buluş çağ bitimine kadar seslerin temizliği (netliği) üzerinde çok fazla ısrarla durulmayacak, sadece notanın ritmik ve ismiyle okunması (deşifresi) üzerinde daha fazla durulacaktır
2. Nota öğretiminde dörtlük değer () temel birim kabul edilerek ortaokul birinci sınıfta Birlikten () sekizliğe () kadar verilecek onaltılık () ve noktalı değerler () II. sınıfa, Üçleme () ve Senkop () III? sınıfa bırakılacaktır.
3. Söz öğretiminde Blok flüt, Melodika, Mandolin, Piano ve elektro org gibi tempere akortlu Batı çalgılarının yanı sıra kaval ve bağlama gibi milli müziğimizin seslerini veren yaygın halk müziği çalgılarımızla bölge özelliklerine göre sipsi, kemençe, kabak, kemane, lavta, ud, kanun, tambur, nısfıye gibi çocuğun çalabileceği gibi folklorik veya klasik müzik çalgılarımız da (öğretmenin çalması ve kolay sağlanabilmesi halinde) kullanılabilir. Bunların dışında ritm duygusunun gelişmesine yardımcı olabilecek hertürlü ritm çalgısı da (bulunabildiği veya okulda yapılabildiği ölçüde) kullanılacaktır.
4. Özellikle ritmik jimnastik, solfej parçaları, İstiklal marşı, diğer marşlar, okul şarkı ve türküleri, ninni ve oyun müzikleri, saz parçaları v.b. önemli konularda kaset ve benzeri araçlardan faydalanılacaktır.
5. Ortaokul süresince verilen ritmik jimnastik derslerinde beden öğretmenleri ile işbirliği yapılacaktır.
6. 6. Ortaokulda Atatürk'ün hayatı (son günleri) ileri görüşlülüğü ve çok cepheliliği konularına yeri geldikçe temas edilecektir.

1 . SINIF

KONULAR:

GİRİŞ:

- Ülkemizde Sanat ve Atatürk'ün güzel sanatlara verdiği önem.
- Atatürk'ün milli kültür anlayışı ve musikimizin muhafazası ve geliştirilmesi hakkındaki görüşleri.

RİTMİK JİMNASTİK:I:

- Ritmik jimnastik İsviçreli eğitimci Jegues Dalorozi (1865-1950)'un 1904'de ortaya çıkardığı, büyük hızla yayılan ve halen bütün dünyada kul- lanılan bir müzikli beden eğitimi metodudur. Vücut hareketleriyle yapılan bir solfej şekli olup öğrencinin beyin ile kasları arasında tam bir uyum yaratarak şahsiyetini rahatlatıp geliştirmek amacını güden müzik- ise harekete enerji, mekan ve süre içinde nüans kazandırmaya yarar. Mü- ziğe ritmik jimnastikle öğrenen öğrencide "bilme" şuurunun yanı sıra "hissedebilme, yapabilme, gösterebilme" kabiliyetide birlikte gelişmiş olur.
- Her dersin başında yaklaşık on dakika süre ile yapılacak olan bu konuyu konunun eğitimi, başlangıçta müzik ve beden eğitimi öğretmenin işbirliğiyle gerçekleştirilecektir.

- Kullanılacak ritmler:2,3, ve 4 zamanlılar

SES VE NEFES:

- Ses nedir? (Yakın çevreden başlayarak tabiatda mevcut seslerle maddi ve mekanik sesler; müzik sesleriyle gürültünün farkı; insan sesini üreten ses oranı ile soluma organının basit fizyolojisi).

- İnsan seslerinin sınıflanması.

NOTA BİLGİSİ I:

- İlk nota bilgileri (Porte, Anahtar, Ölçü ve Çizgisi, Ölçü Sayısı; nota isimleri ve yerleri) çizgi üzerleri ve boşluklarının adları.

- Dörtlük temeline göre nota ve Sus değerleri (); Sus şekilleri Nota şekilleriyle bağlantılı olarak verilecek ().

RİTM- ÖLÇÜ- USUL I:

- Ritm kavramı (Tabiattan müziğe).
- Vuruş
- Ölçü ve zaman kavramı (2,3, ve 4 dörtlük basit ölçeklerle örnekler).
- Usul kavramı (2 ve 3 zamanlı basit usüller ve bu usüller ve bu usüllerle Türk müziği parçaları), (Basit ölçü ile basit usulün Batı müziğinde ve Türk müziğinde gösterdiği farklılık açıklanacak).
- Konu uygulaması ve basit ritmik imla çalışması (Batı müziği ve Türk müziği).

İstiklal marşının ve sınıf seviyesine uygun diğer marşlarla tek ve çok sesli şarkı, türkü, ninni vb. parçaların kulaktan öğretilmesi (Ortaokul III. Sınıfa kadar kulaktan).

ÇALGI BİLGİSİ I:

- Genel anlamda müzik aletinin tanımı ses müziğinin yanındaki yeri ve önemi (basit olarak)

- Çalgı türleri sınıflaması (Batı müziğinde ve Türk müziğinde)
- Çalgı toplulukları (I) (Oda müziği grupları) (Şema ve resimlerle).
- Vurmalı çalgılar (Batı müziğinde ve Türk müziğinde); bulunabilenlerle uygulama yapılacak, örnek dinletilecek.

2. SINIF

RİTMİK JİMNASTİK II:

- Kullanılacak ritimler: Öncekilere ek olarak 5 ve 6 zamanlılar.

KULAK VE DİYAFRAM:

- Kulak nedir? (Duyma organının fizyolojik yapısı: müzik kulağı ve mutlak kulak).
- Diyafram nedir? (Müzikle soluma şekilleri ve diyaframın kullanılışı; çizimler yardımıyla anlatılıp örneklerle uygulanacak).

NOTA BİLGİSİ II:

- Ek çizgi, bitiş ve dönüş işaretleri, dolap,

Senyo, Da Capo, Fine

SOLFEJ I:

- Aralık kavramının anlatılması (Majör ve Minör).
- Arızasız dizilerle çalışma.
- Kolay Türk müziği parçaları (Çocuğun önceki birikiminden gelen oyun şarkısı, tekerleme, ninni, çocuk şarkı ve türküleri).

RİTM, ÖLÇÜ, USUL II:

- Bağ (aynı adlı notaları bağlayan) ve nokta kavramı (onaltılık; noktalı nota sus değerleri).
- Konu uygulaması ve basit ritmik imla çalışmaları (Batı müziği ve Türk müziği)
- 8'lik ölçü, Birleşik ölçü, Birleşik Vuruş; Eksik Ölçü (3 ve 6 sekizlik ölçülerle örnekler).
- 2,3, ve 4 zamanlı usüller ve bu usüllerle kolay Türk müziği parçaları.
- Ritme değişik hareketler (Basit olarak anlatılacak:Ağır,orta,hızlı).
- Konu uygulaması ve basit ritmik imla çalışmaları (Batı müziği ve Türk müziği).

ÇALGI BİLGİSİ II:

- Müzik aletlerinin doğu ve Batı'daki gelişimi (Basit olarak).
- Çalgı toplulukları (II Küçük orkestradan büyük orkestraya).
- Nefesli çalgılar (Batı müziğinde ve Türk müziğinde)bulunabilenlerle uygulama yapılacak ve örnek dinletilecek.
- Geçmişte ve bugün kullanılan müzik dinleme cihazları (Gramafon, pikap, teyp).

GÜZEL SANATLAR VE MÜZİK I:

- Atatürk'ün sanatseverliği ve güzel sanatlar hakkındaki görüşleri.

- Atatürk'ün milli musikimizin muhafaza ve geliştirilmesine ilişkin direktifleri.

3. SINIF

RİTMİK JİMNASTİK III:

- Kullanılacak ritmler:Öncekilere ek olarak 7,8 ve 9 zamanlılar.

İLK NAZARI KAVRAMLAR (KURAM BİLGİSİ) :

Türk müziği aralıkları; Temel 4'lü ve 5'li kalıpları

- Dizi kavramı.

- Rast, Uşşak ve Mahur makamları.

SOLFEG II:

- Tek arızalı Majör ve Minör dizilerle çalışma; semol, dizey, bekar; icrada değişik tonlama (basit olarak), (kuvvetli, orta kuvvetli,hafif).

- Rast, Uşşak ve Mahir makamlarında kolay Türk müziği parçaları.

RİTM, ÖLÇÜ, USUL III :

- Senkop Üçleme (Trijole) Nefes Virgülü.

Birleşik vuruşlarla örnekler (9 ve 12 sekizlik)

- Geçen yıllardakine ek olarak 5 ve 6 zamanlı usuller ve bu usullerle kolay Türk müziği parçaları.

- Metronom'un basit olarak tanıtılması.

- Konu uygulaması ve basit ritmik imla çalışmaları (Batı müziği ve Türk müziği).

ÇALGI BİLGİSİ III :

- Çeşitli ülkelerin çalgılarına toplu bakış.

- Çalgı toplulukları III (Bando, Caz Hafif Müzik).

- Mızraplı çalgılar (Batı müziğinde ve Türk müziğinde).

- Tuşlu çalgılar : Klasik (mekanik) ve elektronik.

- Müzik yayım cihazları (Radyo, TV, Video).

GÜZEL SANATLAR VE MÜZİK II:

- Atatürk'ün sanatseverliği ve güzel sanatlar hakkındaki görüşleri.

- Atatürk'ün milli musikimizin muhafazası ve geliştirilmesine ilişkin direktifleri.

EK : 3

LİSE MÜZİK EĞİTİM PROGRAMI

1988

LİSE

(I. SINIF)

KURAM BİLGİSİ I:

- Aralık kavramının tekrarı (genel aralıklarla basit işlemler)
- Ses sistemi kavramı
- Batı müziği ses sistemi (tarihi gelişimi içinde özet olarak).
- Türk müziği ses sistemi I (tarihi gelişimi içinde)
- İki arızalı majör ve minör diziler.
- Rast, Mahur, Uşşak (tekrar); Hüseyini, Hicaz, Nihavent ve Acemaşiran makamları (basit olarak)
- Nota yazımı kuralları (basit olarak).

SOLFEJ III (Ortaokuldan devam) :

- Değişik anahtarlar (bilgi olarak).
- Kanon ve 2 sesli uygulamalar.
- İki arızalı majör ve minör dizilerle çalışma (nazari olarak öğretilenlerin uygulaması).
- Sınıf seviyesinde deşifre (Batı müziği, Türk müziği)

RİTM-ÖLÇÜ-USUL IV (Ortaokuldan devam):

- Orta okulda öğretilenlerin genel tekrarı
- Uluslararası hareket deyimleri (andante, moderato, allegro)
- 2,3,4,5, ve 6 zamanlı usüllere ek olarak 7 ve 8 zamanlı usüller ve bu usüllerde kolay Türk müziği parçaları
- Konu uygulamaları ve basit imla çalışması (Batı müziği, Türk müziği)

MAKAM BİLGİSİ I:

- Makam kavramı ve tanımı
- , Ortaokul 3. sınıfta kısmen görülen Rast mahur ve Uşşak makamlarının tekrarı; Hüseyini, Hicaz, Nihavend ve Acemaşiran makamları.
- Toplu uygulama (kullanılan örnek klasik parçaların bestecileri kısaca tanıtılacak).
- İstiklal marşı, diğer marşlar, sınıf seviyesine uygun tek ve çok sesli şarkı ve türkülerin notalarıyla öğretilmesi (Lise III. Sınıfa kadar)

FORM BİLGİSİ I:

- Motif, cümle, periyodun anlatılması
- Müzikte form (tür ve biçim kavramı)

- Batı müziğinde sözlü ve sözsüz şarkı formları

- Türk müziği formlarının sınıflaması (klasik müzikte, halk müziğinde); sözlü ve sözsüz küçük ve usüllü formlar (Şarkı, Yürük semai, fantezi, Saz Semaaisi, oyun havası, Köçekçe, marş, gazel, Taksim;Türkü, zeybek, ninni Horon, Karşılama, mani)

MUSİKİ TARİHİ I:

- Batı musikisi tarihi (İlk çağlardan barok çağına çalgılar, ses ve saz toplulukları, besteciler, formlar)

- Türk musikisi tarihi (Ozanlar, aşıklar, Klasik öncesi ve klasik dönemler ile bu dönemlerin belli başlı besteci, icracı, kuramcı ve sanat koruyucuları).

TÜRK MUSİKİSİ EDEBİYATI I:

- Türk musikisinin Türk edebiyatı ile ilişkisi

- Halk musikisinde kullanılan halk edebiyatı türleri

- Klasik musikide kullanılan klasik edebiyat türleri

- Klasik ve Halk musikimizde kullanılan makam(ayak) ve usul adları ile diğer bazı teknik terimlerin sözlük anlamı (Rast, Uşşak, Kerem, Frenkçin, Düyek, Terennüm, Kavuştak vb.)

DİNLEME I :

- Form bilgisi bölümünde işlenen konularla ilgili örnekler (Batı müziği Türk müziği)
- Makam bilgisi bölümünde işlenen konularla ilgili makam (ayak) seyir örnekleri
- Musiki tarihi bölümünde işlenen konularla ilgili örnekler (Batı müziği, Türk müziği)

, Türk musikisi edebiyatı bölümünde işlenen konularla ilgili örnekler Bakanlıkça hazırlanıp gönderilecek kasetlerden dinletilecek.

II. SINIF

KURAM BİLGİSİ II:

- Akorlar, tonalite (ton bilgisi) ve modalite

, Türk müziği ses sistemi II (bugün kullanılan sistem basit olarak)

- Dizi aktarım çalışmaları (Batı müziği ve türk müziği)

SOLFEJ IV:

- 3 arızalı majör ve minör dizilerle çalışma
- Ayrık aralıklar (4'li, 6'lı, 7'li)
- Sınıf seviyesinde deşifre (Batı müziği, Türk müziği)

- Saba, Karcıgar, Süznak, Segah, Hüzzam (bilgi için) ve nikriz makamlarından kdlay Türk müziği parçaları.

- Vezinlerin usüllerle ilişkisi

, Vezinlerin ritmik terennümlerle ilişkisi

DİNLEME II:

- Lise I. sınıftaki Dinleme'nin modelinde

III. SINIF

SOLFEJ V:

, 1,2 ve 3 arızalı majör ve minör dizilerle çalışma

- Sınıf seviyesinde imla (Batı müziği, Türk müziği)

- Lise II. Sınıfta görülen makamlara ek olarak Evç, Hicazkar ve Kürdilihicazkar makamlarından kolay Türk müziği parçaları

RİTM, ÖLÇÜ, USUL VI:

- Lise II. sınıfta öğrenilenlere ek olarak 10 zamanlı usuller Curcuna ve aksak semai ve bu usullerde kolay Türk müziği parçaları

- konu uygulaması ve imla çalışması (Batı müziği, Türk müziği)

MAKAM BİLGİSİ III:

- Lise I ve II. sınıflarda görülen makamların tekrarı

- Evç, Hicazkar ve Kürdilihicazkar makamları

- Toplu uygulama

MUSİKİ TARİHİ III:

- Atatürk'ün milli musikimizin muhafazası ve geliştirilmesine ilişkin görüşleri

- Atatürk'ün, Türk folklorunun zenginleştirilmesine ilişkin görüşleri

- Batı musıkisi tarihi (Milli Ekoller:Türk milli ekolu, Türk Beşleri Çağdaş Türk bestecileri, Elektronik Müzik bestecilerimiz;İspanyol ve Macar milli ekolleri, Rus Beşleri; Çağdaş Dönem, Elektronik çağı)

- Türk musıkisi Tarihi (Çağdaş dönem Türk musıkisi bestekarları)

- Hafif müzik (Caz ve Pop), Film eğlence müziği (Batı ve Türk)

DİNLEME III:

- Musıki tarihi bölümünde işlenen konularla ilgili örneklenr

- Lise I,II ve III. sınıflarda işlenen makamlarla ilgili kaliteli icra örnekleri

T.C. YÜREKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ